

**ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) NR 1293/2013****z dnia 11 grudnia 2013 r.****w sprawie ustanowienia programu działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) i uchylające rozporządzenie (WE) nr 614/2007****(Tekst mający znaczenie dla EOG)**

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 192,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społeczności<sup>(1)</sup>,uwzględniając opinię Komitetu Regionów<sup>(2)</sup>,stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą<sup>(3)</sup>,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Polityka i przepisy Unii w zakresie środowiska i klimatu zapewniły znaczną poprawę stanu środowiska. Główne wyzwania związane ze środowiskiem i zmianami klimatu wciąż jednak pozostają aktualne, a zaniechanie działań w tym zakresie będzie miało poważne konsekwencje dla Unii.
- (2) Ze względu na skalę i złożoność tych wyzwań związanych ze środowiskiem i klimatem, działania w celu sprostanania tym wyzwaniom powinny być finansowane przede wszystkim przez największe unijne programy finansowania. W swoim komunikacie z dnia 29 czerwca 2011 r. zatytułowanym „Budżet z perspektywy »Europy 2020«”, dostrzegając wyzwania związane ze zmianą klimatu, Komisja stwierdziła, że zamierza zwiększyć udział budżetu Unii przeznaczanego na kwestie związane z klimatem do przynajmniej 20 % przy wkładzie ze strony różnych polityk. Niniejsze rozporządzenie powinno przyczynić się do osiągnięcia tego celu.
- (3) Wspomniane unijne programy finansowania nie mogą spełnić wszystkich szczególnych potrzeb związanych z działaniami na rzecz środowiska i klimatu. Jeśli chodzi o działania na rzecz środowiska i klimatu, potrzebne są specjalne podejścia, które sprostają nierównomiernemu

uwzględnieniu ich celów w praktykach państw członkowskich, nierównomiernemu i nieodpowiedniemu wdrożeniu przepisów w państwach członkowskich, a także niewystarczającemu upowszechnieniu informacji na ten temat i promowaniu celów polityki. Należy podjąć działania następcze w związku z programem ustanowionym w rozporządzeniu (WE) nr 614/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady<sup>(4)</sup> i przyjąć nowe rozporządzenie. W związku z tym niniejsze rozporządzenie powinno ustanowić specjalny program finansowania działań na rzecz środowiska i klimatu („program LIFE”). W celu osiągnięcia znacznego wpływu finansowania Unii należy rozwijać ściśle synergie i komplementarność między programem LIFE a innymi unijnymi programami finansowania.

- (4) Zasoby środowiska naturalnego w Unii są nierównomiernie rozmieszczone, ale związane z nimi korzyści dotyczą całej Unii i są odczuwane na całym jej terytorium. Obowiązek ochrony tych zasobów przez Unię wymaga spójnego stosowania zasad solidarności i współodpowiedzialności, co wymaga, aby pewne problemy Unii dotyczące środowiska i klimatu były lepiej rozwiązywane na poziomie regionalnym lub lokalnym. Od 1992 r. programy LIFE odgrywają zasadniczą rolę w zwiększaniu solidarności i współodpowiedzialności w obszarze ochrony wspólnego dobra Unii, jakim są środowisko i klimat. Program LIFE powinien w dalszym ciągu pełnić tę rolę.
- (5) Ze względu na swój charakter i zasoby, program LIFE nie jest w stanie rozwiązać wszystkich problemów związanych ze środowiskiem i klimatem. Zamiast tego celem programu LIFE powinno być pełnienie roli katalizatora zmian w rozwoju i wdrażaniu polityki poprzez zapewnianie i rozpowszechnianie rozwiązań i najlepszych praktyk, aby zrealizować cele w zakresie środowiska i klimatu, oraz poprzez promowanie innowacyjnych technologii w zakresie środowiska i zmiany klimatu. W ramach tych dążeń program LIFE powinien wspierać wdrażanie „Ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobrze żyć w granicach naszej planety” ustanowionego decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady<sup>(5)</sup> („7. program działań na rzecz środowiska”).

<sup>(1)</sup> Dz.U. C 191 z 29.6.2012, s. 111.<sup>(2)</sup> Dz.U. C 277 z 13.9.2012, s. 61.<sup>(3)</sup> Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 21 listopada 2013 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym) oraz decyzja Rady z dnia 5 grudnia 2013 r.<sup>(4)</sup> Rozporządzenie (WE) nr 614/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 maja 2007 r. w sprawie instrumentu finansowego na rzecz środowiska (LIFE+) (Dz.U. L 149 z 9.6.2007, s. 1).<sup>(5)</sup> Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobrze żyć w granicach naszej planety”.

- (6) Niniejsze rozporządzenie ustanawia, na cały czas trwania programu LIFE, kopertę finansową w kwocie 3 456 655 milionów EUR według cen aktualnych wynoszącą 0,318 % łącznej kwoty środków na zobowiązania, o których mowa w rozporządzeniu Rady (UE, Euratom) nr 1311/2013<sup>(1)</sup>, która ma stanowić dla Parlamentu Europejskiego i Rady zasadniczy punktem odniesienia, w rozumieniu punktu 17 Porozumienia międzyinstytucjonalnego z 2 grudnia 2013 r. między Parlamentem Europejskim, Radą i Komisją w sprawie dyscypliny budżetowej, współpracy w sprawach budżetowych i należytego zarządzania finansami<sup>(2)</sup>, w trakcie rocznej procedury budżetowej.
- (7) Zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z posiedzenia w Luksemburgu w grudniu 1997 r. i z posiedzenia w Salonikach w czerwcu 2003 r. kraje kandydujące oraz kraje Bałkanów Zachodnich uczestniczące w procesie stabilizacji i stowarzyszenia, jak również kraje objęte Europejską Polityką Sąsiedztwa, powinny kwalifikować się do uczestnictwa w programach unijnych zgodnie z warunkami określonymi w odpowiednich umowach dwustronnych lub wielostronnych zawartych z tymi krajami.
- (8) Zgodnie z decyzją Rady 2001/822/WE<sup>(3)</sup> („decyzja o Stowarzyszeniu Zamorskim”) osoby fizyczne z danego kraju lub terytorium zamorskiego (KTZ) oraz, we właściwych przypadkach, właściwe organy i instytucje publiczne lub prywatne danego KTZ mogą brać udział w programach unijnych, pod warunkiem wypełnienia zasad i celów danego programu, a także zapewnienia zgodności z ustaleniami mającymi zastosowanie do państwa członkowskiego, z którym dane KTZ jest związane.
- (9) Aby inwestycje związane z działaniami na rzecz środowiska i klimatu w ramach Unii były skuteczne, niektóre działania powinny być podejmowane poza granicami Unii. Inwestycje te nie zawsze mogą być finansowane w ramach unijnych instrumentów finansowych w obszarze działań zewnętrznych. W wyjątkowych okolicznościach powinny być możliwe interwencje w państwach nieuczestniczących bezpośrednio w programie LIFE i udział osób prawnych mających siedzibę w tych państwach w działaniach finansowanych w ramach programu LIFE, z zastrzeżeniem spełnienia warunków określonych w niniejszym rozporządzeniu.
- (10) Niniejsze rozporządzenie powinno zapewnić także ramy dla współpracy z właściwymi organizacjami międzynarodowymi i dla udzielania wsparcia tym organizacjom, aby odpowiedzieć na potrzeby polityki w zakresie środowiska i klimatu, które nie są objęte zakresem instrumentów finansowych w obszarze działań zewnętrznych, takich jak niektóre badania.
- (11) Wymogi dotyczące środowiska i klimatu powinny być włączone do polityki i działań Unii. W związku z tym program LIFE powinien uzupełniać inne unijne programy finansowania, w tym Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego<sup>(4)</sup>, Europejski Fundusz Społeczny<sup>(5)</sup>, Fundusz Spójności<sup>(6)</sup>, Europejski Fundusz Gwarancji Rolnej<sup>(7)</sup>, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich<sup>(8)</sup>, Europejski Fundusz Morski i Rybacki oraz program Horyzont 2020 - Program Ramowy w Zakresie Badań Naukowych i Innowacji<sup>(9)</sup> („Horyzont 2020”).

Komisja i państwa członkowskie powinny zapewnić taką komplementarność na wszystkich poziomach. Na poziomie Unii komplementarność należy zagwarantować poprzez ustanowienie zorganizowanej współpracy pomiędzy programem LIFE a wspólnie zarządzanymi unijnymi programami finansowania we wspólnych ramach strategicznych, ustanowionymi rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr /2013<sup>(10)</sup> („rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów”), w szczególności w celu wspierania finansowania działań, które uzupełniają programy zintegrowane lub wspierają zastosowanie rozwiązań, metod i podejść opracowanych w ramach programu LIFE. Program LIFE powinien również zachęcać do korzystania z wyników badań naukowych i osiągnięć innowacyjnych programu Horyzont 2020 dotyczących środowiska i klimatu. W tym kontekście powinien on oferować możliwości współfinansowania dla projektów przynoszących wyraźne korzyści w dziedzinie środowiska i klimatu, w celu zapewnienia synergii pomiędzy programami LIFE i Horyzont 2020. W celu wyeliminowania ryzyka podwójnego finansowania niezbędna jest koordynacja. Komisja powinna podjąć kroki w celu uniknięcia tworzenia

<sup>(4)</sup> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczegółowych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 (Zob. s. 289 niniejszego Dziennika Urzędowego)

<sup>(5)</sup> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 (Zob. s. 470 niniejszego Dziennika Urzędowego)

<sup>(6)</sup> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1300/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1084/2006 (Zob. s. 281 niniejszego Dziennika Urzędowego)

<sup>(7)</sup> Rozporządzenie Rady (WE) nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej (Dz.U. L 209 z 11.8.2005, s. 1).

<sup>(8)</sup> Rozporządzenie (WE) nr 1290/2005

<sup>(9)</sup> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1291/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia programu Horyzont 2020 - Program Ramowy w Zakresie Badań Naukowych i Innowacji (2014-2020) oraz uchylające decyzję nr 1982/2006/WE (Zob. s. 104 niniejszego Dziennika Urzędowego)

<sup>(10)</sup> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Zob. s. 320 niniejszego Dziennika Urzędowego)

<sup>(1)</sup> Rozporządzenie Rady (UE, Euratom) nr 1311/2013 z dnia 2 grudnia 2013 r. określające wieloletnie ramy finansowe na lata 2014-2020 (Zob. s. 884 niniejszego Dziennika Urzędowego).

<sup>(2)</sup> Dz.U. C 373 z 20.12.2013, s. 1

<sup>(3)</sup> Decyzja Rady 2001/822/WE z dnia 27 listopada 2001 r. w sprawie stowarzyszenia krajów i terytoriów zamorskich ze Wspólnotą Europejską (Decyzja o Stowarzyszeniu Zamorskim) (Dz.U. L 314 z 30.11.2001, s. 1).

dotychczasowych obciążeń administracyjnych dla beneficjentów projektów, wynikających ze zobowiązań sprawozdawczych w zakresie różnych instrumentów finansowych, oraz nakładania się tych zobowiązań. Dla zapewnienia przejrzystości i praktycznej wykonalności projektów zintegrowanych na mocy programu LIFE, ewentualne ustalenia dotyczące współpracy powinny zostać poczynione na wczesnym etapie. Państwa członkowskie powinny rozważyć umieszczenie odniesień do takich ustaleń w swoich umowach o partnerstwie, aby zapewnić możliwość uwzględnienia korzyści płynących z projektów zintegrowanych przy opracowywaniu programów operacyjnych lub programów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

(12) Głównymi wyzwaniem dla Unii pozostają zatrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej, a także zwiększenie efektywności korzystania z zasobów, jak również zajęcie się problemami dotyczącymi środowiska naturalnego i zdrowia. Wyzwania te wymagają zwiększenia wysiłków na poziomie Unii, aby zapewnić rozwiązania i najlepsze praktyki, które pomogą w osiągnięciu celów określonych w komunikacie Komisji z dnia 3 marca 2010 r. zatytułowanym „Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” (strategia „Europa 2020”). Poza tym, podstawą osiągnięcia celów w zakresie środowiska jest polepszenie zarządzania, w szczególności poprzez podnoszenie poziomu świadomości i zaangażowanie zainteresowanych stron. W związku z tym podprogram działań na rzecz środowiska powinien obejmować trzy obszary priorytetowe działań: ochronę środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami, przyrodę i różnorodność biologiczną, a także zarządzanie i informowanie w zakresie środowiska. Należy zapewnić możliwość wspierania realizacji szczegółowych celów w więcej niż jednym z wymienionych obszarów priorytetowych przez projekty finansowane z programu LIFE, a także możliwość udziału więcej niż jednego państwa członkowskiego.

(13) W komunikacie Komisji z dnia 20 września 2011 r. zatytułowanym „Plan działania na rzecz zasobooszczędnej Europy” zaproponowane zostały główne etapy i działania, które są niezbędne do wprowadzenia Unii na ścieżkę efektywnego korzystania z zasobów i zrównoważonego wzrostu. Dlatego też obszar priorytetowy „Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami” powinien wspierać skuteczną realizację polityki Unii w dziedzinie środowiska przez sektory publiczne i prywatne, w szczególności w sektorach środowiska objętych planem działania na rzecz zasobooszczędnej Europy, poprzez ułatwianie tworzenia nowych rozwiązań i najlepszych praktyk i ich udostępniania. W tym kontekście zadaniem Komisji powinno być zapewnienie spójności, a także unikanie wzajemnego nakładania się z programem Horyzont 2020.

(14) W komunikacie Komisji z dnia 3 maja 2011 r. zatytułowanym „Nasze ubezpieczenie na życie i nasz kapitał naturalny – unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r.” (unijna strategia na

rzecz różnorodności biologicznej do 2020 r.) określone zostały cele związane z zatrzymaniem i odwróceniem procesu utraty różnorodności biologicznej. Cele te obejmują między innymi pełne wdrożenie dyrektywy Rady 92/43/EWG<sup>(1)</sup> oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE<sup>(2)</sup>, jak również zachowanie i odtworzenie ekosystemów i ich usług. Program LIFE powinien przyczynić się do realizacji tych celów. W związku z tym obszar priorytetowy „Przyroda i różnorodność biologiczna” powinien skupiać się na wdrażaniu i zarządzaniu siecią „Natura 2000” ustanowioną na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, w szczególności w odniesieniu do priorytetowych ram działań opracowanych na podstawie art. 8 tej dyrektywy, na tworzeniu i rozpowszechnianiu najlepszych praktyk w odniesieniu do różnorodności biologicznej, a także na dyrektywach 92/43/EWG i 2009/147/WE, jak również na szerszych wyzwaniach związanych z różnorodnością biologiczną, wymienionych w unijnej strategii na rzecz różnorodności biologicznej do 2020 r.

(15) Wkład programu LIFE w pokrycie rocznych potrzeb finansowych sieci „Natura 2000” należy postrzegać w kontekście środków przeznaczonych na cele związane z różnorodnością biologiczną w ramach innych funduszy Unii. Szczególną uwagę należy poświęcić zintegrowanym projektom na mocy programu LIFE jako skoordynowanemu mechanizmowi finansowania sieci „Natura 2000”, ze względu na ich potencjał związany z mobilizacją środków z funduszy oraz zwiększenie zdolności absorpcyjnej w obszarze wydatków na przyrodę i różnorodność biologiczną w ramach innych funduszy Unii.

(16) Lasy odgrywają ważną rolę w kontekście środowiska i klimatu, związaną na przykład z różnorodnością biologiczną, wodą, glebą oraz łagodzeniem skutków zmiany klimatu i dostosowywaniem się do nich. Lasy i gleba pomagają w regulacji klimatu poprzez absorpcję dwutlenku węgla (CO<sub>2</sub>) z atmosfery i magazynowanie znacznych ilości węgla. Optymalizacja tej roli wymaga zapewnienia właściwych, spójnych danych i informacji. Niniejsze rozporządzenie powinno zatem zapewnić także ramy dla wsparcia synergii między działaniami na rzecz środowiska i klimatu związanymi z lasami i glebą, w tym w odniesieniu do ich monitorowania. Inne obszary zwiększonych synergii to niedobór wody i susze, a także zarządzanie ryzykiem wystąpienia powodzi.

(17) Mając na celu optymalizację wykorzystania zasobów programu LIFE, należy wspierać synergii między działaniami prowadzonymi w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska, w szczególności w celu ochrony różnorodności biologicznej, i działaniami na rzecz łagodzenia skutków zmiany klimatu i dostosowywania się do nich w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu.

<sup>(1)</sup> Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.7.1992, s. 7).

<sup>(2)</sup> Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. L 20 z 26.1.2010, s. 7).

- (18) W komunikacie Komisji z dnia 15 grudnia 2011 r. zatytułowanym „Plan działania prowadzący do przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną do 2050 r.” („plan działania do 2050 r.”) potwierdza się, że testowanie nowych podejść do łagodzenia zmian klimatu wciąż będzie miało podstawowe znaczenie w kontekście przejścia na gospodarkę niskoemisyjną. Adaptacja do zmian klimatu, jako horyzontalny priorytet Unii powinna być także zapewniona. Oprócz tego wspieranie zarządzania i podnoszenia świadomości stanowią fundament zapewnienia konstruktywnych wyników i zaangażowania zainteresowanych stron. W związku z powyższym podprogram działań na rzecz klimatu powinien wspierać wysiłki w trzech obszarach priorytetowych: łagodzenia skutków zmiany klimatu, dostosowywania się do nich oraz zarządzania i informacji w zakresie klimatu. Należy zapewnić możliwość wspierania realizacji szczegółowych celów w więcej niż jednym z wymienionych obszarów priorytetowych przez projekty finansowane przez program LIFE, a także możliwość udziału więcej niż jednego państwa członkowskiego.
- (19) Obszar priorytetowy „Łagodzenie skutków zmiany klimatu” powinien wspierać rozwój i realizację unijnej polityki i przepisów dotyczących klimatu, w szczególności jeśli chodzi o monitorowanie i sprawozdawczość w zakresie emisji gazów cieplarnianych, polityk dotyczących użytkowania gruntów, zmiany typu użytkowania gruntów oraz leśnictwa, zachowanie naturalnych pochłaniaczy dwutlenku węgla, system handlu emisjami, starania państw członkowskich, aby ograniczyć emisję gazów cieplarnianych, wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla, energię odnawialną, efektywność energetyczną, paliwa i transport, ochronę warstwy ozonowej i gazy fluorowane. Realizację infrastruktury służącej wychwytywaniu i składowaniu dwutlenku węgla uważa się za wykraczającą poza zakres programu LIFE, a zatem za niewspieraną.
- (20) W Europie i na świecie można dostrzec już pierwsze skutki zmiany klimatu, takie jak ekstremalne warunki pogodowe prowadzące do powodzi i susz, wzrost temperatur i podnoszenie się poziomu mórz. W związku z tym obszar priorytetowy „Dostosowywanie się do skutków zmiany klimatu” powinien wspierać przystosowywanie się ludności, sektorów gospodarki i regionów do takich skutków poprzez specjalne działania i strategie dostosowawcze, aby zapewnić większą odporność Unii. Działania w tym obszarze powinny uzupełniać działania kwalifikujące się do finansowania w ramach instrumentu finansowego ochrony ludności ustanowionego decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady nr /2013/UE<sup>(1)</sup>. Realizację dużej infrastruktury uważa się za wykraczającą poza zakres programu LIFE, a zatem za niewspieraną.
- (21) Pełne wdrożenie polityki i przepisów w zakresie środowiska i klimatu jest nieodłącznie związane z osiągnięciem lepszego zarządzania, zwiększeniem zaangażowania zainteresowanych stron oraz usprawnieniem rozpowszechniania informacji. Dlatego właśnie obszary priorytetowe „Zarządzanie i informacja” w obu podprogramach powinny wspierać rozwój platform współpracy i udostępnianie najlepszych praktyk, wspierając większą zgodność z przepisami i skuteczniejsze egzekwowanie przepisów, włączając w to programy szkoleniowe dla sędziów i prokuratorów, a także pozyskiwać wsparcie opinii publicznej i zainteresowanych stron dla polityki Unii w obszarze środowiska i klimatu. W szczególności powinny one wspierać ulepszenia w zakresie rozpowszechniania bazy wiedzy i najlepszych praktyk we wdrażaniu unijnych przepisów, zwiększania świadomości oraz udziału społeczeństwa, dostępu do informacji i do wymiaru sprawiedliwości w sprawach związanych ze środowiskiem.
- (22) W ramach niniejszego rozporządzenia wsparcie powinno być zapewnione zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 966/2012<sup>(2)</sup>. Projekty finansowane w ramach programu LIFE powinny spełniać kryteria kwalifikowalności i kryteria przyznawania finansowania, aby zapewnić jak najlepsze wykorzystanie środków unijnych i zapewnić unijną wartość dodaną. Przy ocenie unijnej wartości dodanej Komisja powinna zwracać szczególną uwagę, zależnie od poszczególnych obszarów priorytetowych, na możliwości w zakresie wykorzystania i transferu wiedzy dotyczącej projektów, ich możliwości powtórzenia i naśladowania, na trwały charakter ich wyników oraz ich wkład w osiągnięcie ogólnych i szczegółowych celów obszarów priorytetowych, jak również na priorytety tematyczne realizowane w ramach projektów. Należy wspierać projekty oddziaływujące wielosektorowo. Komisja powinna również promować stosowanie zielonych zamówień publicznych i zachęcać do ich stosowania, w szczególności w ramach realizacji projektów.
- (23) W celu utrzymania równych warunków działania dla wszystkich przedsiębiorstw prowadzących działalność na rynku wewnętrznym i uniknięcia zbędnych zakłóceń konkurencji, finansowanie zapewniane w ramach programu LIFE powinno służyć usuwaniu, w odpowiednich przypadkach, niedoskonałości rynku. Ponadto w przypadkach gdy finansowanie stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), powinno ono być opracowane w sposób spójny z zasadami pomocy publicznej, tak aby zapobiec zakłóceniom rynku, takim jak wypieranie finansowania prywatnego, tworzenie nieefektywnych struktur rynkowych lub ochrona nieefektywnych firm, i nie może ono zostać udzielone bez

<sup>(1)</sup> Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady 1313/2013/UE z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie instrumentu finansowego ochrony ludności (Zob. s. 924 niniejszego Dziennika Urzędowego).

<sup>(2)</sup> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (EU, Euratom) nr 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 (Dz.U. L 298 z 26.10.2012, s. 1).

wcześniejszego zatwierdzenia przez Komisję zgodnie z art. 108 ust. 3 TFUE, chyba że jest zgodne z przepisami wykonawczymi przyjętymi na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 994/98 <sup>(1)</sup>.

- (24) W celu poprawy realizacji polityki w zakresie środowiska i klimatu, jak również mając na uwadze zapewnienie szerszego włączenia celów w zakresie klimatu i środowiska do innych polityk, program LIFE powinien promować projekty, które wspierają zintegrowane podejścia do wdrażania przepisów i polityki w zakresie środowiska i klimatu. Takie zintegrowane projekty powinny służyć jako konkretne instrumenty przyczyniające się do szerszego włączenia celów dotyczących środowiska i klimatu do innych polityk unijnych oraz do ogólnych wydatków Unii, zgodnie ze strategią Europa 2020. Powinny one zapewniać przykłady dobrych praktyk w zakresie skutecznego i dobrze skoordynowanego wdrażania polityki Unii w zakresie środowiska i klimatu w państwach członkowskich i regionach. W przypadku podprogramu działań na rzecz środowiska, projekty zintegrowane powinny skupiać się przede wszystkim na realizacji unijnej strategii na rzecz różnorodności biologicznej do 2020 r., ze szczególnym uwzględnieniem skutecznego zarządzania i konsolidacji sieci „Natura 2000” ustanowionej dyrektywą 92/43/EWG i na zarządzaniu tą siecią, poprzez realizację priorytetowych ram działań opracowanych na podstawie art. 8 tej dyrektywy, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE <sup>(2)</sup> i przepisów dotyczących odpadów i powietrza.
- (25) Koncentrując się na wskazanych tematach, projekty zintegrowane powinny stanowić wielocelowe mechanizmy realizacji (np. mające na celu korzyści w zakresie środowiska i budowanie potencjału), które umożliwiają osiągnięcie wyników w innych obszarach polityki, w szczególności w obszarze środowiska morskiego zgodnie z celami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE <sup>(3)</sup>. Projekty zintegrowane mogłyby być również przewidziane w innych obszarach dotyczących środowiska. W przypadku podprogramu działań na rzecz klimatu, projekty te powinny w szczególności dotyczyć strategii i planów działania dotyczących łagodzenia zmian klimatu i dostosowywania się do nich.
- (26) Projekty zintegrowane powinny wspierać wyłącznie serie określonych działań i środków, podczas gdy inne działania uzupełniające działania zawarte w projekcie powinny być finansowane z innych unijnych programów

finansowania, a także ze środków krajowych, regionalnych i środków sektora prywatnego. Finansowanie w ramach programu LIFE powinno wykorzystywać synergie i gwarantować spójność pomiędzy różnymi unijnymi programami finansowania poprzez zapewnienie strategicznego ukierunkowania na środowisko i klimat, zapewniając jednocześnie uproszczenie procedur.

- (27) Projekty zintegrowane, silnie ukierunkowane na wdrażanie unijnego ustawodawstwa i unijnej polityki w zakresie środowiska i klimatu za pomocą podejść zintegrowanych, wymagają działań we wszystkich częściach Unii i we wszystkich sektorach objętych niniejszym rozporządzeniem. Wymaga to wprowadzenia elementu dystrybucyjnego w procesie wyboru, aby ułatwić zapewnienie równowagi geograficznej, a także starań ze strony państw członkowskich – jeżeli to konieczne, przy wsparciu z projektu pomocy technicznej LIFE – na rzecz przygotowania i zaproponowania co najmniej jednego projektu zintegrowanego w trakcie okresu programowania LIFE.
- (28) Ze względu na nowatorski charakter podejścia projektów zintegrowanych zainteresowane strony powinny w razie konieczności otrzymać wsparcie w formie pomocy technicznej. Dwuetapowa procedura składania wniosków powinna uprościć etap składania wniosku. Na pierwszym etapie plan finansowy powinien zawierać informacje dotyczące innych unijnych, krajowych lub prywatnych źródeł finansowania, jakie mają zostać uruchomione, i zakresu tego uruchomienia. Dopiero na drugim etapie powinno być wymagane przedstawienie listów intencyjnych z przynajmniej jednego innego źródła finansowania, aby zapewnić spełnienie wymogu uruchomienia środków z dodatkowego źródła finansowania. Zakres, w jakim uruchomione zostaną inne środki unijne, należy uwzględnić na etapie przyznawania finansowania.
- (29) Powodzenie projektów zintegrowanych zależy od ścisłej współpracy między władzami krajowymi, regionalnymi, lokalnymi i podmiotami niepaństwowymi zainteresowanymi celami programu LIFE. Należy zatem stosować zasady przejrzystości i upubliczniania decyzji dotyczących opracowywania, wdrażania, oceny i monitorowania projektów.
- (30) W przypadku projektów realizowanych w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska innych niż projekty zintegrowane, proporcjonalny rozdział środków pomiędzy wszystkie państwa członkowskie na okres pierwszego wieloletniego programu prac, zgodnie z zasadami solidarności i współodpowiedzialności, powinien być dokonywany poprzez ustanowienie orientacyjnych przydziałów krajowych.
- (31) W celu rozwijania zdolności państw członkowskich do udziału w programie LIFE, każdemu państwu członkowskiemu spełniającemu odpowiednie wymogi ustanowione w niniejszym rozporządzeniu należy udostępnić gwarantowane środki na projekty w zakresie budowania potencjału. Takie środki finansowe powinny być udostępniane na podstawie uzgodnionego planu dotyczącego budowania potencjału, w którym przedstawione są niezbędne interwencje i środki finansowe.

<sup>(1)</sup> Rozporządzenie Rady (WE) nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r. dotyczące stosowania art. 92 i 93 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa (Dz.U. L 142 z 14.5.1998, s. 1).

<sup>(2)</sup> Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327 z 22.12.2000, s. 1).

<sup>(3)</sup> Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej) (Dz.U. L 164 z 25.6.2008, s. 19).

- (32) Jakość powinna być nadrzędnym kryterium stosowanym przy ocenie projektów i w procedurze przyznawania finansowania w ramach programu LIFE. Elementy dystrybucyjne wprowadzone w celu odzwierciedlenia równowagi geograficznej mają charakter orientacyjny i nie powinny sugerować środków lub przydziałów dla poszczególnych państw członkowskich.
- (33) Unia jest stroną Konwencji Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ (EKG ONZ) o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (konwencja z Aarhus). W związku z tym należy wspierać pracę organizacji pozarządowych oraz sieci podmiotów niekomercyjnych, które realizują cel leżący w ogólnym interesie Unii, ponieważ skutecznie wspierają one cele konwencji z Aarhus poprzez przedstawianie obaw i poglądów obywateli Unii w procesie tworzenia polityki, jak również wspieranie jej realizacji i zwiększanie świadomości w zakresie problemów związanych ze środowiskiem i klimatem oraz rozwiązań politycznych. Właściwym jest, aby program LIFE wspierał szeroką grupę organizacji pozarządowych oraz sieci podmiotów niekomercyjnych, które realizują cel leżący w ogólnym interesie Unii, podejmujących głównie działania na rzecz środowiska lub klimatu, poprzez konkurencyjny i przejrzysty sposób przyznawania dotacji operacyjnych, aby pomóc im w bardziej efektywnych działaniach na rzecz polityki Unii oraz w celu promowania i wzmacniania realizacji i egzekwowania unijnych celów dotyczących środowiska i klimatu, jak również budowania i zwiększania ich potencjału, by stały się bardziej skutecznymi partnerami.
- (34) Aby pełnić swoją rolę w inicjowaniu rozwoju i realizacji polityki w zakresie środowiska i klimatu, Komisja powinna wykorzystywać zasoby z programu LIFE do wspierania uruchamiania, realizacji i włączania w główny nurt unijnej polityki i przepisów dotyczących środowiska i klimatu, w tym do nabywania towarów i usług. Zasoby finansowe przeznaczone na działania komunikacyjne na podstawie niniejszego rozporządzenia powinny obejmować także komunikację wewnętrzną dotyczącą priorytetów polityki unijnej oraz sytuacji w zakresie wdrożenia i transpozycji wszystkich istotnych unijnych przepisów dotyczących środowiska i klimatu.
- (35) Istniejąca obecnie rozbieżność na rynku pomiędzy popytem na kredyty, kapitał własny i kapitał ryzyka a ich podażą prawdopodobnie utrzyma się, biorąc pod uwagę kryzys finansowy, a zatem właściwym jest zatem umożliwienie zastosowania instrumentów finansowych w celu wspierania projektów mających potencjał generowania przychodów w obszarach środowiska lub klimatu. Instrumenty finansowe wspierane przez program LIFE powinny być wykorzystywane w celu zaspokojenia konkretnych potrzeb rynku w sposób efektywny pod względem kosztów, zgodnie z celami programu, i nie powinny wypierać finansowania prywatnego. Powinna istnieć możliwość łączenia instrumentów finansowych z dotacjami finansowanymi z budżetu Unii, w tym także na podstawie niniejszego rozporządzenia.
- (36) Doświadczenia związane z poprzednimi programami LIFE podkreśliły potrzebę skupienia starań na określonych priorytetach polityki i obszarach działania w zakresie środowiska i klimatu. Te priorytety tematyczne nie powinny być wyczerpujące, tak aby umożliwić wnioskodawcom składanie wniosków w innych obszarach, jak również uwzględnienie nowych pomysłów w odpowiedzi na nowe wyzwania. Wieloletnie programy prac powinny być również elastyczne, aby pozwolić na realizację zadań i celów programu LIFE, jednocześnie zapewniając konieczną stabilność tematyki projektów realizujących priorytety tematyczne, tak aby umożliwić potencjalnym wnioskodawcom planowanie, przygotowanie i złożenie wniosków. Pierwszy wieloletni program prac powinien obowiązywać przez cztery lata, a następujący po nim drugi program prac – przez trzy lata. Obydwa programy prac powinny zawierać niewyczerpujący wykaz tematyki projektów realizujących priorytety tematyczne.
- (37) Doświadczenie zdobyte w trakcie realizacji poprzednich programów LIFE uwydatniło znaczenie krajowych punktów kontaktowych LIFE, które przyczyniły się do skutecznej realizacji programów w szczególności poprzez świadczenie pomocy wnioskodawcom i beneficjentom. W związku z tym system krajowych i regionalnych punktów kontaktowych LIFE powinien nadal działać i w miarę możliwości zostać wzmocniony, w szczególności w państwach członkowskich o niskim poziomie wykorzystania projektów, a współpraca między Komisją i krajowymi punktami kontaktowymi LIFE oraz między krajowymi i regionalnymi punktami kontaktowymi LIFE powinna zostać zacieśniona. Doświadczenie zdobyte w trakcie realizacji poprzednich programów LIFE uwydatniło także znaczenie zapewnienia skutecznego upowszechniania wyników projektów i działań związanych z tworzeniem sieci w celu zwiększenia efektu dźwigni i unijnej wartości dodanej programu LIFE, w szczególności poprzez organizację seminariów, warsztatów i podejmowanie innych działań mających na celu wymianę doświadczeń, wiedzy i dobrych praktyk w Unii. Komisja powinna zatem kontynuować i wzmacniać działania w zakresie ukierunkowanego rozpowszechniania, w tym działania szczególnie ukierunkowane na projekty zintegrowane, w szczególności w państwach członkowskich o niskim poziomie wykorzystania projektów, oraz w odniesieniu do konkretnych sektorów, a także ułatwiania współpracy i wymiany doświadczeń między beneficjentami programu LIFE i innymi podmiotami. Komisja powinna również, za pomocą odpowiednich mediów i technologii, nadal regularnie publikować wykaz projektów finansowanych za pośrednictwem programu LIFE wraz z krótkim opisem celów i osiągniętych wyników oraz zestawieniem przyznanych środków.

- (38) W celu uproszczenia programu LIFE i ograniczenia obciążeń administracyjnych dla wnioskodawców i beneficjentów, należy w większym stopniu stosować stałe stawki i kwoty ryczałtowe, nie naruszając kwalifikowalności VAT i kosztów personelu stałego, zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu (UE, Euratom) nr 966/2012. Zgodnie z obecną praktyką suma wkładów organizacji publicznych (jako beneficjentów koordynujących lub współbeneficjentów) w projekt powinna przekroczyć o co najmniej 2 % sumę kosztów wynagrodzeń pracowników administracji krajowych oddelegowanych do projektu. Fundusze unijne nie powinny być wykorzystywane do dotowania budżetów krajowych, na przykład do pokrycia kosztów VAT. Jednak dostępne są jedynie ograniczone informacje dotyczące kwot z funduszy unijnych wykorzystanych do pokrycia kosztów VAT. Komisja powinna zatem, w ocenie śródkresowej oraz ex-post programu LIFE, dokonać przeglądu zwrotów VAT dla każdego państwa członkowskiego, o jakie wystąpili beneficjenci projektów w ramach programu LIFE na etapie płatności końcowej.
- (39) Maksymalne stawki współfinansowania powinny być ustanowione na takich poziomach, jakie są niezbędne do zachowania skutecznego poziomu wsparcia udzielonego z programu LIFE.
- (40) Program LIFE i jego podprogramy powinny podlegać regularnemu monitorowaniu i ocenie w oparciu o odpowiednie wskaźniki wyników, by umożliwić wprowadzenie odpowiednich zmian, w tym przeprowadzenie wszelkich koniecznych przeglądów priorytetów tematycznych. Przy dokładniejszym definiowaniu wskaźników wyników dla potrzeb oceny programów i projektów, Komisja powinna położyć nacisk na monitorowanie jakości w oparciu o wskaźniki wyników oraz oczekiwane wyniki i skutki. Komisja powinna również zaproponować metodę monitorowania długoterminowego powodzenia projektów, w szczególności w obszarze priorytetowym „Przyroda i różnorodność biologiczna”. Aby zapewnić potwierdzenie korzyści, które oba podprogramy mogą przynieść dla działania na rzecz klimatu i różnorodności biologicznej, a także dostarczyć informacji o poziomach wydatków, monitorowanie programu LIFE powinno uwzględniać wydatki dotyczące działań na rzecz klimatu i różnorodności biologicznej, jak zostało to określone w komunikacie zatytułowanym „Budżet z perspektywy »Europy 2020«”. Takie monitorowanie powinno opierać się o prostą metodologię, poprzez zaklasyfikowanie wydatku do jednej z trzech kategorii: wydatków związanych wyłącznie z klimatem/różnorodnością biologiczną (wliczanych w 100 %), wydatków związanych z znacznym stopniem z klimatem/różnorodnością biologiczną (wliczanych w 40 %) oraz wydatków niezwiązanych z klimatem/różnorodnością biologiczną (wliczanych w 0 %). Ta metodologia nie powinna wykluczać zastosowania w razie potrzeby bardziej dokładnych metodologii.
- (41) Ze względu na długotrwałe doświadczenie Komisji w zakresie zarządzania programem i projektami LIFE oraz ze względu na pozytywne doświadczenie beneficjentów programu LIFE związane z zewnętrznymi zespołami monitorującymi, za zarządzanie programem LIFE powinna nadal być odpowiedzialna Komisja. Wszelkie zmiany w strukturze zarządzania programem i projektami LIFE powinny zostać poddane szczegółowej analizie ex ante kosztów i korzyści, a szczególny nacisk należy położyć na zapewnienie odpowiedniej i wyczerpującej wiedzy fachowej, w szczególności w obszarze priorytetowym „Przyroda i różnorodność biologiczna”.
- (42) Należy chronić interesy finansowe Unii z zastosowaniem proporcjonalnych środków w całym cyklu wydatkowania, w tym prewencji, wykrywania i analizy nieprawidłowości, odzyskiwania środków straconych, nienależnie wypłaconych lub nieodpowiednio wykorzystanych oraz, w stosownych przypadkach, nakładania kar.
- (43) W celu zapewnienia możliwie najlepszej oceny wykorzystania środków Unii, należy przekazać Komisji uprawnienia do przyjęcia aktów zgodnie z art. 290 TFUE w odniesieniu do określenia wskaźników wyników dotyczących priorytetów tematycznych podprogramu działań na rzecz środowiska oraz obszarów priorytetowych podprogramu działań na rzecz klimatu do zmiany priorytetów tematycznych określonych w załączniku III, oraz zwiększającej wartość procentową budżetu przeznaczoną na dotacje na działania w odniesieniu do projektów wspierających ochronę przyrody i różnorodność biologiczną. Szczególnie ważne jest, aby w czasie prac przygotowawczych Komisja prowadziła stosowne konsultacje, w tym na poziomie ekspertów. Przygotowując i opracowując akty delegowane, Komisja powinna zapewnić jednocześnie, terminowe i odpowiednie przekazywanie stosownych dokumentów Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.
- (44) W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonania niniejszego rozporządzenia w odniesieniu do przyjmowania wieloletnich programów prac, należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze. Uprawnienia te powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011<sup>(1)</sup>.
- (45) Jeżeli komitet ds. programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE nie wyda żadnej opinii w sprawie projektu aktu wykonawczego, Komisja zgodnie z art. 5 ust. 4 akapit drugi rozporządzenia (UE) nr 182/2011 nie przyjmuje projektu aktu wykonawczego. Stosowanie tej procedury powinno wynikać między innymi z konieczności dokonania oceny proporcjonalnego podziału środków między projektami zintegrowanymi, w szczególności maksymalnej kwoty, która może być przeznaczona na pojedynczy projekt zintegrowany.
- (41) Ze względu na długotrwałe doświadczenie Komisji w zakresie zarządzania programem i projektami LIFE

<sup>(1)</sup> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiające przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję (Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 13).

- (46) Aby zagwarantować sprawne przejście pomiędzy środkami przyjętymi zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 614/2007 a programem LIFE, konieczne jest kontynuowanie monitorowania, kontroli i oceny jakościowej działań finansowanych na mocy tego rozporządzenia po jego wygaśnięciu.
- (47) Wartość dodana programu LIFE wynika ze specyficznych cech przyjętego w nim podejścia i jego ukierunkowania, które zapewnia wyjątkowe dopasowanie podejmowanych w jego ramach interwencji do potrzeb w zakresie środowiska i klimatu. Program LIFE może przyczynić się do skuteczniejszej realizacji polityki w dziedzinie środowiska niż państwa członkowskie działające indywidualnie, ze względu na lepsze łączenie zasobów i wiedzy fachowej. Zapewnia on również platformę rozwoju i wymiany najlepszych praktyk oraz dzielenia się wiedzą, działając jako katalizator w odniesieniu do wdrażania przepisów dotyczących środowiska i klimatu, jednocześnie przyspieszając te zmiany, a także budując potencjał, wspierając podmioty prywatne, w szczególności MŚP, w testowaniu technologii i rozwiązań na małą skalę, jak również umożliwiając państwom członkowskim i zainteresowanym stronom uczenie się od siebie nawzajem. Ponadto program LIFE tworzy synergie pomiędzy środkami unijnymi i krajowymi, przy jednoczesnym wykorzystaniu dodatkowych środków sektora prywatnego, zwiększając tym samym spójność interwencji Unii i wspierając bardziej ujednolicone wdrożenie dorobku prawnego.
- (48) Ponieważ cele niniejszego rozporządzenia, a w szczególności wspieranie wdrażania i rozwoju unijnej polityki i przepisów w zakresie środowiska i klimatu, w tym włączanie celów dotyczących środowiska i klimatu do innych strategii politycznych i promocja lepszego zarządzania, nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast ze względu na zakres i skutki niniejszego rozporządzenia, możliwe jest lepsze ich osiągnięcie na poziomie unijnym, Unia może podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, określoną w tym artykule, niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów.
- (49) Rozporządzenie (WE) nr 614/2007 powinno zatem zostać uchylone,

PRZYMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

TYTUŁ I

**PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ ŚRODOWISKA I KLIMATU  
(LIFE)**

Artykuł 1

**Ustanowienie**

Niniejszym ustanawia się program działań na rzecz środowiska i klimatu obejmujący okres od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. („program LIFE”).

Artykuł 2

**Definicje**

Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:

- a) „projekty pilotażowe” oznaczają projekty, w których zastosowana zostaje technika lub metoda nigdzie wcześniej niestosowana lub nietestowana, zapewniająca potencjalne korzyści dla środowiska lub klimatu w porównaniu z istniejącymi najlepszymi praktykami, i która może zostać następnie zastosowana w podobnych sytuacjach na szerszą skalę;
- b) „projekty demonstracyjne” oznaczają projekty polegające na zastosowaniu w praktyce, testowaniu, ocenie i rozpowszechnianiu działań, metodyk lub podejść, które są nowe lub nieznanne w określonym kontekście projektu, takim jak kontekst geograficzny, ekologiczny, społeczno-ekonomiczny, a które mogłyby być zastosowane w innym miejscu w podobnych okolicznościach;
- c) „projekty dotyczące najlepszych praktyk” oznaczają projekty, które stosują odpowiednie, efektywne pod względem kosztów i nowoczesne techniki, metody i podejścia, biorąc pod uwagę szczególny kontekst projektu;
- d) „projekty zintegrowane” oznaczają projekty wdrażające na dużą skalę terytorialną, w szczególności w wymiarze regionalnym, ponadregionalnym, krajowym lub międzynarodowym, strategie lub plany działania na rzecz środowiska i klimatu wymagane przez unijne przepisy prawne dotyczące środowiska lub klimatu, opracowane zgodnie z innymi aktami unijnymi lub opracowane przez organy państw członkowskich, przede wszystkim w obszarach dotyczących przyrody, w tym między innymi zarządzania siecią „Natura 2000”, wody, odpadów, powietrza, a także łagodzenia skutków zmiany klimatu i dostosowywania się do nich, przy jednoczesnym zapewnieniu zaangażowania zainteresowanych stron, a także promowania skoordynowanego wykorzystania, przynajmniej jednego innego odpowiedniego unijnego, krajowego lub prywatnego źródła finansowania;
- e) „projekty pomocy technicznej” oznaczają projekty, które poprzez dotacje na działania zapewniają wnioskodawcom wsparcie finansowe na potrzeby przygotowania projektów zintegrowanych, w szczególności w celu zapewnienia zgodności tych projektów z wymogami programu LIFE odnośnie do terminów oraz wymogów technicznych i finansowych, w koordynacji z funduszami, o których mowa w art. 8 ust. 3;
- f) „projekty służące budowaniu potencjału” oznaczają projekty, które poprzez dotacje na działania zapewniają wsparcie finansowe dla działań potrzebnych do budowania potencjału państw członkowskich, w tym krajowych lub regionalnych punktów kontaktowych LIFE, w celu umożliwienia państwom członkowskim bardziej skutecznego uczestnictwa w programie LIFE;



- g) „projekty przygotowawcze” oznaczają projekty w pierwszej kolejności wskazane przez Komisję we współpracy z państwami członkowskimi jako służące wspieraniu określonych potrzeb w zakresie rozwoju i realizacji unijnej polityki i przepisów prawnych w zakresie środowiska lub klimatu;
- h) „projekty informacyjne, dotyczące zwiększenia świadomości i rozpowszechniania informacji” oznaczają projekty mające na celu wspieranie komunikacji, rozpowszechniania informacji i zwiększania poziomu świadomości w zakresie podprogramów działań na rzecz środowiska i klimatu.

### Artykuł 3

#### Cele ogólne i wskaźniki wyników

1. Program LIFE obejmuje w szczególności następujące cele ogólne:

- a) wspieranie przejścia w kierunku gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, niskoemisyjnej i odpornej na zmiany klimatu, ochrona i poprawa jakości środowiska oraz zatrzymywanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej, w tym wspieranie sieci „Natura 2000” i przeciwdziałanie degradacji ekosystemów;
- b) poprawa rozwoju, realizacji i egzekwowania unijnej polityki i przepisów prawnych dotyczących środowiska i klimatu, a także pełnienie roli katalizatora i działanie na rzecz integracji i włączania celów w zakresie środowiska i klimatu do głównego nurtu innych unijnych strategii politycznych, jak również do praktyki sektorów publicznego i prywatnego, w tym poprzez zwiększanie potencjału sektorów publicznego i prywatnego;
- c) wspieranie lepszego zarządzania w zakresie środowiska i klimatu na wszystkich poziomach, w tym większego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, organizacji pozarządowych i podmiotów lokalnych;
- d) wspieranie wdrożenia 7. Programu działań w zakresie środowiska.

Realizując te cele program LIFE przyczyni się do zrównoważonego rozwoju oraz realizacji celów i zadań strategii „Europa 2020”: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” (strategia „Europa 2020”) oraz odpowiednich strategii i planów unijnych w dziedzinie środowiska i klimatu.

2. Cele ogólne wymienione w ust. 1 będą realizowane poprzez następujące podprogramy:

- a) podprogram działań na rzecz środowiska;
- b) podprogram działań na rzecz klimatu.

3. Realizacja programu LIFE będzie oceniana w szczególności przy pomocy następujących wskaźników:

- a) w odniesieniu do celu ogólnego wymienionego w ust. 1 lit. a) – możliwa do zidentyfikowania poprawa w zakresie środowiska i klimatu. W odniesieniu do celu zatrzymywania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej możliwa do zidentyfikowania poprawa w zakresie środowiska przyrodniczego będzie mierzona procentowym wskaźnikiem sieci „Natura 2000” odtworzonej lub objętej odpowiednim zarządzaniem, powierzchnią i rodzajem ekosystemów, których funkcje odtworzono oraz liczbą i rodzajem siedlisk i gatunków, względem których planuje się poprawę stanu ochrony;
- b) w odniesieniu do celów ogólnych związanych z rozwojem i realizacją wymienionych w ust. 1 lit. b) – liczba opracowanych lub podjętych interwencji, które zapewniają realizację planów, programów lub strategii zgodnie z unijną polityką i przepisami w zakresie środowiska i klimatu, a także liczba inicjatyw nadających się do powielenia lub przeniesienia;
- c) w odniesieniu do celów ogólnych związanych z integracją i włączaniem do głównego nurtu, o których mowa w ust. 1 lit. b) – liczba interwencji zapewniających synergie z innymi unijnymi programami finansowania lub włączanych w ich główny nurt, lub też włączonych do praktyki sektora publicznego lub prywatnego;
- d) w odniesieniu do celu ogólnego, o którym mowa w ust. 1 lit. c) – liczba interwencji zapewniających lepsze zarządzanie, rozpowszechnianie informacji i świadomość aspektów związanych ze środowiskiem i klimatem.

Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 29, w celu dokładniejszego zdefiniowania wskaźników wyników pod kątem ich zastosowania do obszarów priorytetowych i priorytetów tematycznych określonych odpowiednio w art. 9 i załączniku III w odniesieniu do podprogramu działań na rzecz środowiska i w art. 13 w odniesieniu do podprogramu działań na rzecz klimatu.

### Artykuł 4

#### Budżet

1. Ustanawia się kopertę finansową na realizację programu LIFE na lata 2014-2020 w wysokości 3 456 655 000 EUR według cen aktualnych, co stanowi 0,318 % łącznej kwoty środków na zobowiązania, o której mowa w rozporządzeniu (UE) nr 1311/2013

Roczne środki zatwierdzane są przez Parlament Europejski i Radę w granicach wieloletnich ram finansowych.

2. Podział środków w ramach budżetu na poszczególne podprogramy przedstawiono poniżej:

- a) kwota 2 592 491 250 EUR z całkowitej koperty finansowej, o której mowa w ust. 1 jest przydzielona na podprogram działań na rzecz środowiska;

- b) kwota 864 163 750 EUR z całkowitej koperty finansowej, o której mowa w ust. 1 jest przydzielona na podprogram działań na rzecz klimatu.

#### Artykuł 5

##### Udział państw trzecich w programie LIFE

W programie LIFE mogą wziąć udział następujące kraje:

- a) kraje Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), które są stronami Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG);
- b) kraje kandydujące, potencjalne kraje kandydujące oraz kraje przystępujące do Unii;
- c) kraje objęte Europejską Polityką Sąsiedztwa;
- d) kraje, które stały się członkami Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 933/1999<sup>(1)</sup>.

Udział ten będzie się odbywał zgodnie z warunkami określonymi w stosownych umowach dwustronnych lub wielostronnych ustanawiających ogólne zasady udziału tych państw trzecich w programach unijnych.

#### Artykuł 6

##### Działania poza Unią lub w krajach i terytoriach zamorskich

1. Nie naruszając art. 5, program LIFE może finansować działania poza Unią oraz w krajach i terytoriach zamorskich (KTZ) zgodnie z decyzją 2001/822/WE (decyzja o stowarzyszeniu zamorskim), pod warunkiem, że działania te są potrzebne, aby osiągnąć unijne cele w zakresie środowiska i klimatu i zapewnić skuteczność interwencji realizowanych na terytoriach państw członkowskich, do których mają zastosowanie Traktaty.

2. Osoba prawna mająca siedzibę poza Unią może mieć możliwość wzięcia udziału w projektach, o których mowa w art. 18 pod warunkiem, że beneficjent koordynujący projekt ma siedzibę w Unii, a działanie, które ma być prowadzone poza Unią, spełnia wymogi określone w ust. 1 niniejszego artykułu.

#### Artykuł 7

##### Współpraca międzynarodowa

W trakcie realizacji programu LIFE możliwa będzie współpraca z właściwymi organizacjami międzynarodowymi i z ich instytucjami i organami, jeśli będzie to konieczne do osiągnięcia celów ogólnych określonych w art. 3.

<sup>(1)</sup> Rozporządzenie Rady (WE) nr 933/1999 z dnia 29 kwietnia 1999 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1210/90 w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska oraz Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (Dz. U. L 117, 5.5.1999, s. 1).

#### Artykuł 8

##### Komplementarność

1. Komisja oraz państwa członkowskie zapewniają spójność wsparcia w ramach programu LIFE z polityką i priorytetami Unii oraz jego komplementarność z innymi instrumentami finansowymi Unii, zapewniając również wdrożenie środków upraszczających.

2. Działania finansowane w ramach programu LIFE są zgodne z prawem unijnym i krajowym, w tym z przepisami Unii dotyczącymi pomocy państwa. Państwa członkowskie mają obowiązek zgłoszenia Komisji w szczególności finansowania w ramach programu LIFE stanowiącego pomoc publiczną w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE i takie finansowanie nie może zostać przyznane bez zatwierdzenia przez Komisję zgodnie z art. 108 ust. 3 TFUE, chyba że jest zgodne z rozporządzeniem przyjętym na podstawie art. 2 ust. 1 oraz art. 8 rozporządzenia (WE) nr 994/98.

3. Zgodnie ze swoimi właściwymi obowiązkami Komisja i państwa członkowskie zapewniają koordynację pomiędzy programem LIFE a Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego, Europejskim Funduszem Społecznym, Funduszem Spójności, Europejskim Funduszem Rolnym na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, a także Europejskim Funduszem Morskim i Rybackim, tak aby utworzyć synergie, szczególnie w kontekście projektów zintegrowanych, i wspierać zastosowanie rozwiązań, metod i podejść opracowanych w ramach programu LIFE. Taka koordynacja odbywa się w ramach określonych w rozporządzeniu w sprawie wspólnych przepisów oraz w oparciu o wspólne ramy strategiczne i mechanizmy określone w Umowach Partnerstwa zgodnie z wymogami tego rozporządzenia.

4. Komisja zapewnia również spójność i synergie, a także unikanie wzajemnego nakładania się na siebie programu LIFE i innych unijnych polityk i instrumentów finansowych, w szczególności programu Horyzont 2020 oraz polityk i instrumentów w ramach działań zewnętrznych Unii.

#### TYTUŁ II

##### PODPROGRAMY

##### ROZDZIAŁ 1

##### Podprogram działań na rzecz środowiska

#### Artykuł 9

##### Obszary priorytetowe podprogramu działań na rzecz środowiska

1. Podprogram działań na rzecz środowiska obejmuje trzy obszary priorytetowe:

- a) ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami;

- b) przyroda i różnorodność biologiczna;
- c) zarządzanie i informacja w zakresie środowiska.

2. Obszary priorytetowe, o których mowa w ust. 1 obejmują priorytety tematyczne określone w załączniku III.

Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych, w stosownych przypadkach, zgodnie z art. 29, w odniesieniu do uzupełniania, usuwania lub zmiany priorytetów tematycznych określonych w załączniku III w oparciu o następujące kryteria:

- a) priorytety określone w 7. Programie działań w zakresie środowiska;
- b) cele szczegółowe określone dla każdego obszaru priorytetowego, o którym mowa w art. 10, 11 i 12;
- c) doświadczenie zdobyte przy wdrażaniu wieloletniego programu prac, o którym mowa w art. 24;
- d) doświadczenie zdobyte przy wdrażaniu projektów zintegrowanych;
- e) priorytety wynikające z nowego ustawodawstwa Unii dotyczącego środowiska przyjętego po 23 grudnia 2013 r.; lub
- f) doświadczenie zdobyte przy wdrażaniu istniejących przepisów i polityk Unii w zakresie środowiska.

Komisja dokonuje przeglądu oraz, w razie potrzeby, zmienia priorytety tematyczne określone w załączniku III najpóźniej przy okazji śródrokresowego przeglądu programu LIFE, o którym mowa w art. 27 ust. 2 lit. a).

3. Co najmniej 55 % środków z budżetu przydzielonych na projekty wspierane poprzez dotacje na działania w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska programu LIFE przeznaczone jest na projekty wspierające ochronę przyrody i różnorodność biologiczną.

4. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 29 w celu zwiększenia o maksymalnie 10 % wartości procentowej, o której mowa w ust. 2 niniejszego artykułu, pod warunkiem że łączna kwota środków stanowiących przedmiot wniosków dotyczących obszaru priorytetowego „Przyroda i różnorodność biologiczna” złożonych w okresie dwóch kolejnych lat i spełniających podstawowe wymogi jakościowe, przekracza o ponad 20 % odnośną kwotę obliczoną na okres dwóch lat poprzedzających ten okres.

#### Artykuł 10

##### **Szczegółowe cele obszaru priorytetowego „Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami”**

Szczegółowe cele podprogramu działań na rzecz środowiska w obszarze priorytetowym „Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami” obejmują w szczególności:

- a) rozwój, testowanie i prezentację podejść związanych z polityką lub zarządzaniem, najlepszych praktyk i rozwiązań,

w tym opracowywanie i prezentację innowacyjnych technologii, pozwalających na sprostanie wyzwaniom w zakresie środowiska, odpowiednich do powielenia, naśladowania lub włączenia do głównego nurtu, w tym dotyczących powiązania pomiędzy środowiskiem a zdrowiem, a także wspierających politykę i przepisy prawne dotyczące efektywnego gospodarowania zasobami, w tym „Plan działania na rzecz zasobooszczędnej Europy”;

- b) wspieranie zastosowania, rozwoju, testowania i prezentacji zintegrowanych podejść do realizacji planów i programów zgodnie z unijną polityką i przepisami prawnymi w zakresie środowiska, głównie w dziedzinie wody, odpadów i powietrza;
- c) ulepszanie bazy wiedzy dla celów rozwoju, wdrażania, oceny, monitorowania i opiniowania unijnej polityki i przepisów prawnych w zakresie środowiska, a także dla celów oceny i monitorowania czynników, presji i reakcji wpływających na środowisko w Unii i poza nią.

#### Artykuł 11

##### **Szczegółowe cele obszaru priorytetowego „Przyroda i różnorodność biologiczna”**

Szczegółowe cele podprogramu działań na rzecz środowiska w obszarze priorytetowym „Przyroda i różnorodność biologiczna” obejmują w szczególności:

- a) wspieranie opracowywania i wdrażania unijnej polityki i przepisów w dziedzinie przyrody i różnorodności biologicznej, w tym unijnej Strategii na rzecz różnorodności biologicznej do 2020 r., dyrektyw 92/43/EWG i 2009/147/WE, w szczególności przez zastosowanie, rozwój, testowanie i prezentację podejść, najlepszych praktyk i rozwiązań;
- b) wspieranie dalszego rozwoju wdrażania i zarządzania siecią „Natura 2000” ustanowioną na mocy art. 3 dyrektywy 92/43/EWG, w szczególności stosowania, rozwoju, testowania i prezentacji zintegrowanych podejść do realizacji priorytetowych ram działań opracowanych na podstawie art. 8 tej dyrektywy;
- c) ulepszanie bazy wiedzy dla celów rozwoju, wdrażania, oceny, monitorowania i opiniowania unijnej polityki i przepisów w zakresie przyrody i różnorodności biologicznej, a także dla celów oceny i monitorowania czynników, presji i reakcji wpływających na przyrodę i różnorodność biologiczną w Unii i poza nią.

#### Artykuł 12

##### **Szczegółowe cele obszaru priorytetowego „Zarządzanie i informowanie w zakresie środowiska”**

Szczegółowe cele podprogramu działań na rzecz środowiska w obszarze priorytetowym „Zarządzanie i informowanie w zakresie środowiska” obejmują w szczególności:

- a) wspieranie zwiększania poziomu świadomości dotyczącego zagadnień środowiska, w tym pozyskiwania wsparcia społeczeństwa i zainteresowanych podmiotów dla tworzenia unijnej polityki w dziedzinie środowiska, a także promocję wiedzy na temat zrównoważonego rozwoju i nowych modeli zrównoważonej konsumpcji;
- b) wspieranie komunikacji, zarządzania i rozpowszechniania informacji w dziedzinie środowiska oraz ułatwianie dzielenia się wiedzą o udanych rozwiązaniach i praktykach dotyczących środowiska, w tym przez rozwój platform współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami i szkolenia;
- c) działanie na rzecz i wspieranie bardziej efektywnego przestrzegania i egzekwowania unijnych przepisów dotyczących środowiska, w szczególności przez promocję rozwoju i rozpowszechnianie najlepszych praktyk i podejść do zagadnień polityk środowiskowych;
- d) działanie na rzecz lepszego zarządzania środowiskiem poprzez zwiększanie zaangażowania zainteresowanych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych, w konsultacje dotyczące polityki i jej realizację.

## ROZDZIAŁ 2

### Podprogram działań na rzecz klimatu

#### Artykuł 13

#### **Priorytetowe obszary podprogramu działań na rzecz klimatu**

Podprogram działań na rzecz klimatu obejmuje trzy obszary priorytetowe:

- a) łagodzenie skutków zmiany klimatu;
- b) dostosowywanie się do skutków zmiany klimatu;
- c) zarządzanie i informacja w zakresie klimatu.

#### Artykuł 14

#### **Szczegółowe cele obszaru priorytetowego „Łagodzenie skutków zmiany klimatu”**

W celu wspierania redukcji emisji gazów cieplarnianych obszar priorytetowy „Łagodzenie skutków zmiany klimatu” obejmuje przede wszystkim następujące cele szczegółowe:

- a) wspieranie wdrażania i rozwoju unijnej polityki i przepisów w dziedzinie łagodzenia skutków zmiany klimatu, w tym włączanie tego tematu do głównego nurtu w różnych obszarach polityk, w szczególności przez rozwój, testowanie i prezentację podejść, najlepszych praktyk i rozwiązań związanych z polityką lub zarządzaniem w kontekście łagodzenia skutków zmiany klimatu;
- b) ulepszanie bazy wiedzy dla celów rozwoju, oceny, monitorowania, opiniowania i wdrażania skutecznych działań

i środków związanych z łagodzeniem skutków zmiany klimatu, a także zwiększanie potencjału zastosowania tej wiedzy w praktyce;

- c) ułatwianie rozwoju i zastosowania zintegrowanych podejść, takich jak strategie i plany działań mające na celu łagodzenie skutków zmiany klimatu na poziomie lokalnym, regionalnym lub krajowym;
- d) wspieranie rozwoju i prezentacji innowacyjnych technologii, systemów, metod i instrumentów służących łagodzeniu skutków zmiany klimatu, odpowiednich do powielenia, naśladowania lub włączenia do głównego nurtu.

#### Artykuł 15

#### **Szczegółowe cele obszaru priorytetowego „Dostosowywanie się do skutków zmiany klimatu”**

W celu wspierania starań prowadzących do zwiększonej odporności na zmiany klimatu, obszar priorytetowy „Dostosowywanie się do skutków zmiany klimatu” obejmuje w szczególności następujące cele szczegółowe:

- a) wspieranie rozwoju i wdrażania unijnej polityki w dziedzinie dostosowywania się do skutków zmiany klimatu, w tym włączanie tego tematu do głównego nurtu w różnych obszarach polityki, w szczególności przez rozwój, testowanie i prezentację podejść, najlepszych praktyk i rozwiązań związanych z polityką lub zarządzaniem w kontekście dostosowywania się do skutków zmiany klimatu, włączając, w stosownych przypadkach, podejścia ekosystemowe;
- b) ulepszanie bazy wiedzy służącej rozwojowi, ocenie, monitorowaniu, opiniowaniu i realizacji skutecznych działań i środków związanych z dostosowywaniem się do skutków zmiany klimatu, nadając w stosownych przypadkach priorytetowy charakter podejściu ekosystemowemu, a także zwiększanie potencjału zastosowania tej wiedzy w praktyce;
- c) ułatwianie rozwoju i stosowania podejść zintegrowanych, takich jak strategie i plany działania mające na celu dostosowywanie się do skutków zmiany klimatu na poziomie lokalnym, regionalnym lub krajowym, nadając w stosownych przypadkach priorytetowy charakter podejściu ekosystemowemu;
- d) wspieranie rozwoju i prezentacji innowacyjnych technologii, systemów, metod i instrumentów służących dostosowywaniu się do skutków zmiany klimatu, nadających się do powielenia, naśladowania lub włączenia do głównego nurtu.

#### Artykuł 16

#### **Szczegółowe cele obszaru priorytetowego „Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu”**

Szczegółowe cele w obszarze priorytetowym „Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu” obejmują w szczególności:

- a) działania na rzecz zwiększania poziomu świadomości zagadnień dotyczących klimatu, w tym pozyskiwanie wsparcia społeczeństwa i zainteresowanych podmiotów dla tworzenia unijnej polityki w dziedzinie klimatu, a także promowanie wiedzy na temat zrównoważonego rozwoju;

- b) wspieranie komunikacji, zarządzania i rozpowszechniania informacji w dziedzinie klimatu oraz ułatwianie dzielenia się wiedzą o udanych rozwiązaniach i praktykach dotyczących klimatu, w tym poprzez rozwój platform współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami i szkolenia;
- c) działania na rzecz i wspieranie bardziej efektywnego przestrzegania i egzekwowania unijnych przepisów dotyczących klimatu, w szczególności poprzez promowanie opracowywania i rozpowszechniania najlepszych praktyk i podejść do zagadnień politycznych;
- d) działania na rzecz lepszego zarządzania klimatem przez zwiększanie zaangażowania zainteresowanych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych, w konsultacje polityki i jej wdrażanie.

### TYTUŁ III

## JEDNOLITE PRZEPISY WYKONAWCZE

### ROZDZIAŁ 1

#### **Finansowanie**

#### Artykuł 17

#### **Rodzaje finansowania**

1. Finansowanie unijne może przyjmować następujące formy prawne:
  - a) dotacje;
  - b) zamówienia publiczne;
  - c) wsparcie instrumentów finansowych zgodnie z przepisami dotyczącymi instrumentów finansowych zawartymi w rozporządzeniu (UE, Euratom) nr 966/2012, w szczególności z jego art. 139 i 140, oraz z operacyjnymi wymogami określonymi w szczegółowych aktach prawa unijnego;
  - d) jakiegokolwiek inne wsparcie potrzebne do osiągnięcia celów ogólnych wymienionych w art. 3.
2. Komisja wdraża niniejsze rozporządzenie zgodnie z rozporządzeniem (UE, Euratom) nr 966/2012.
3. Finansowanie w ramach niniejszego rozporządzenia, stanowiące pomoc publiczną w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, realizowane jest w sposób zgodny z właściwymi zasadami UE dotyczącymi pomocy publicznej.
4. Co najmniej 81 % środków budżetowych programu LIFE przeznaczają się na projekty wspierane za pośrednictwem dotacji na działania, lub w stosownych przypadkach na instrumenty finansowe, o których mowa w ust. 1 lit. c).

Komisja może włączyć te instrumenty finansowe do wieloletniego programu prac, o którym mowa w art. 24, pod warunkiem przeprowadzania oceny *ex ante* określonej w art. 140 ust. 2 lit. f) rozporządzenia (UE, Euratom) nr 966/2012.

5. Nie więcej niż 30 % środków budżetowych przeznaczonych na dotacje na działania zgodnie z ust. 4 można przeznaczyć na projekty zintegrowane. Ten maksymalny udział procentowy należy poddać ponownej ocenie w ramach oceny śródkresowej programu LIFE, o której mowa w art. 27 ust. 2 lit. a), i w stosownym przypadku sporządzić towarzyszący tej ocenie wniosek ustawodawczy.

#### Artykuł 18

#### **Projekty**

Dotacje na działania mogą finansować następujące projekty:

- a) projekty pilotażowe;
- b) projekty demonstracyjne;
- c) projekty dotyczące najlepszych praktyk;
- d) projekty zintegrowane;
- e) projekty pomocy technicznej;
- f) projekty na rzecz budowania potencjału;
- g) projekty przygotowawcze;
- h) projekty informacyjne, dotyczące zwiększenia świadomości i rozpowszechniania informacji;
- i) jakiegokolwiek inne projekty wymagane do osiągnięcia celów ogólnych określonych w art. 3.

#### Artykuł 19

#### **Kryteria kwalifikowalności oraz przyznania finansowania i wybór projektów**

1. Warunkiem przyznania finansowania projektom, o których mowa w art. 18, jest ich zgodność z kryteriami kwalifikowalności wynikającymi z definicji przyjętych w art. 2 oraz spełnienie następujących kryteriów przyznania finansowania:
  - a) projekty leżą w interesie Unii poprzez zapewnienie znaczącego wkładu w realizację jednego z celów ogólnych programu LIFE określonych w art. 3, celów szczegółowych obszarów priorytetowych wymienionych w art. 9, priorytetów tematycznych określonych w załączniku III lub celów szczegółowych obszarów priorytetowych wymienionych w art. 13;
  - b) projekty zapewniają podejście efektywne pod względem kosztów oraz są spójne pod względem technicznym i finansowym; oraz
  - c) projekty są rzetelne z punktu widzenia proponowanej realizacji.
2. Przyznanie projektów wymaga spełnienia przez nie minimalnych wymogów jakości zgodnie z odnośnymi przepisami rozporządzenia (UE, Euratom) nr 966/2012.

3. Projekty finansowane z programu LIFE w ramach jednego obszaru priorytetowego powinny być realizowane tak, aby nie utrudniać osiągnięcia celów dotyczących środowiska lub klimatu w ramach innego obszaru priorytetowego oraz, jeżeli to możliwe, wspierają synergię pomiędzy różnymi celami, a także zastosowanie zielonych zamówień publicznych.

4. W okresie programowania LIFE, o którym mowa w art. 1, Komisja zapewni równowagę geograficzną projektów zintegrowanych poprzez orientacyjne przyznanie co najmniej trzech projektów zintegrowanych każdemu państwu członkowskiemu, w tym co najmniej jednego projektu zintegrowanego w ramach podprogramu dotyczącego działań na rzecz środowiska oraz co najmniej jednego projektu zintegrowanego w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu.

Projekty zintegrowane są wybierane z uwzględnieniem osiągnięcia celów określonych zgodnie z art. 24 ust. 2 lit. c) dla każdego z obszarów, o których mowa w art. 2 lit. d).

Aby ocenić zgodność z przepisami dotyczącymi uruchamiania unijnych, krajowych lub prywatnych źródeł finansowania, o których mowa w art. 2 lit. d), wnioskom dotyczącym projektów zintegrowanych powinien towarzyszyć:

a) w pierwszym etapie składania wniosków: plan finansowy; oraz

b) w drugim etapie składania wniosków: co najmniej jeden list intencyjny wskazujący zakres, w jakim uruchomione zostaną inne odnośne unijne, krajowe lub prywatne źródła finansowania, wyszczególniając takie źródła.

5. W okresie pierwszego wieloletniego programu prac Komisja zapewni równowagę geograficzną projektów innych niż projekty zintegrowane przedstawione w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska, poprzez proporcjonalny rozdział środków pomiędzy wszystkie państwa członkowskie, zgodnie z orientacyjnymi alokacjami krajowymi ustanowionymi według kryteriów określonych w załączniku I. W przypadku gdy orientacyjne alokacje krajowe nie mają zastosowania, wyboru projektów dokonuje się wyłącznie na podstawie jakości.

6. Jeżeli suma współfinansowania niezbędna do sfinansowania projektów innych niż projekty zintegrowane złożonych przez dane państwo członkowskie i figurujących w zestawieniu przygotowanym przez Komisję na koniec procedury wyboru jest mniejsza niż indykatorywna alokacja dla tego państwa członkowskiego, Komisja wykorzystuje saldo tej indykatorywnej alokacji krajowego do współfinansowania tych projektów złożonych przez inne państwa członkowskie, wyłączając projekty w krajach i terytoriach zamorskich, które w największym stopniu przyczyniają się do osiągnięcia celów ogólnych określonych w art. 3, z zastrzeżeniem spełnienia warunków określonych w ust. 1 i 2.

Przedstawiając wykaz projektów, które mają być współfinansowane, Komisja informuje komitet ds. programu działań LIFE na rzecz środowiska i klimatu, w jaki sposób wzięła pod uwagę kryteria przydziału środków określone zgodnie z ust. 4 i 5.

7. Komisja zwraca szczególną uwagę na projekty ponadnarodowe, w przypadku których współpraca ponadnarodowa ma zasadnicze znaczenie dla zagwarantowania ochrony środowiska i osiągnięcia celów w zakresie klimatu, oraz dąży do tego, by co najmniej 15 % zasobów budżetowych na projekty było przeznaczanych na projekty ponadnarodowe. Komisja rozważa przyznanie finansowania projektom ponadnarodowym nawet w przypadkach gdy saldo indykatorywnej krajowej alokacji jednego lub kilku państw członkowskich uczestniczących w tych projektach ponadnarodowych zostało przekroczone.

8. W pierwszym wieloletnim programie prac państwo członkowskie kwalifikuje się do finansowania jednego projektu budowania potencjału do kwoty 1 000 000 EUR pod warunkiem że spełnia ono jedno z następujących kryteriów:

a) średni poziom absorpcji przez dane państwo członkowskie indykatorywnej krajowej alokacji na lata 2010, 2011 i 2012, zgodnie z art. 6 rozporządzenia (WE) nr 614/2007, jest niższy niż 70 %;

b) PKB państwa członkowskiego na mieszkańca w 2012 r. wynosił poniżej 90 % średniej w Unii; lub

c) państwo członkowskie przystąpiło do Unii po dniu 1 stycznia 2013 r.

W drugim wieloletnim programie prac państwo członkowskie kwalifikuje się do finansowania jednego projektu budowania potencjału do kwoty 750 000 EUR pod warunkiem że spełnia ono następujące kryteria:

a) średni poziom absorpcji przez dane państwo członkowskie indykatorywnej alokacji krajowej alokacji, o której mowa w ust. 5, w latach 2014, 2015 i 2016, jest niższy niż 70 %; oraz

b) średni poziom absorpcji przez dane państwo członkowskie indykatorywnej alokacji krajowej alokacji w latach 2014, 2015 i 2016 wzrósł w porównaniu ze średnim poziomem absorpcji w latach 2010, 2011 i 2012.

Aby kwalifikować się do finansowania projektów na rzecz budowania potencjału, państwo członkowskie zobowiązuje się do utrzymania zasobów przeznaczonych na program LIFE, w tym między innymi poziomów zatrudnienia, na poziomie nie niższym niż poziom z 2012 r., przez okres danego wieloletniego programu prac. Zobowiązanie to musi być zawarte w planie budowania potencjału, o którym mowa w ust. 9.

W drodze wyjątku od przepisów akapitów pierwszego i drugiego dotyczących kwalifikowalności i przez cały okres trwania programu LIFE państwo członkowskie nie kwalifikuje się do finansowania projektów na rzecz budowania potencjału jeżeli jego PKB na mieszkańca w 2012 r. przekroczył 105 % średniej w Unii. Finansowanie projektów na rzecz budowania potencjału jest ograniczone do jednego projektu na państwo członkowskie w danym wieloletnim programie prac.

9. Komisja ustanawia sprawną procedurę przyznawania finansowania na wszystkie projekty na rzecz budowania potencjału. Wnioski dotyczące takich projektów na rzecz budowania potencjału można składać od dnia 23 grudnia 2013 r.. Wnioski muszą się opierać na planie budowania potencjału uzgodnionym przez państwo członkowskie i Komisję, wyszczególniającym działania na rzecz rozwoju potencjału państwa członkowskiego, jakie mają być sfinansowane z programu LIFE, tak aby państwo to mogło pomyślnie składać wnioski o finansowanie projektów w ramach podprogramów działań na rzecz środowiska i klimatu. Takie interwencje mogą obejmować między innymi:

- a) nabór nowego personelu i szkolenie dla krajowych i regionalnych punktów kontaktowych LIFE;
- b) ułatwianie wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk oraz wspieranie upowszechniania i wykorzystywania wyników projektów w ramach programu LIFE;
- c) podejścia „szkolenie szkoleniowców”;
- d) programy wymiany i oddelegowania między władzami publicznymi w państwach członkowskich, w szczególności działalność w zakresie wymiany najlepszych praktyk o podejść.

Interwencje objęte planem budowania potencjału mogą obejmować zakontraktowanie ekspertów w celu uzupełnienia doraznych luk technicznych i procesowych w zakresie potencjału, lecz nie mogą obejmować współpracy z ekspertami, których głównym zadaniem jest sporządzanie wniosków o dofinansowanie w ramach corocznych zaproszeń do składania wniosków.

Plan budowania potencjału powinien również określać szacunkowe koszty takich działań.

#### Artykuł 20

### Poziomy współfinansowania i kwalifikowalność kosztów projektów

1. Maksymalny poziom współfinansowania dla projektów, o których mowa w art. 18, wynosi:

- a) w okresie pierwszego wieloletniego programu prac: do 60 % kwalifikowalnych kosztów dla wszystkich projektów innych niż projekty wymienione w lit. c), finansowanych zarówno w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska, jak i podprogramu działań na rzecz klimatu;
- b) w okresie drugiego wieloletniego programu prac: do 55 % kwalifikowalnych kosztów dla wszystkich projektów innych niż projekty wymienione w lit. c), finansowanych zarówno w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska, jak i podprogramu działań na rzecz klimatu;
- c) przez cały okres obowiązywania programu LIFE:

- (i) do 60 % kwalifikowalnych kosztów dla projektów, o których mowa w art. 18 lit. d), e) i g);

- (ii) z zastrzeżeniem pkt (iii), do 60 % kwalifikowalnych kosztów dla projektów finansowanych w ramach obszaru priorytetowego „Przyroda i różnorodność biologiczna” w podprogramie działań na rzecz środowiska;

- (iii) do 75 % kwalifikowalnych kosztów dla projektów finansowanych w ramach obszaru priorytetowego „Przyroda i różnorodność biologiczna” w podprogramie działań na rzecz środowiska dotyczących priorytetowych siedlisk lub gatunków w celu wdrożenia dyrektywy 92/43/EWG lub gatunków ptaków uznanych za priorytetowe w zakresie finansowania przez Komitet ds. Dostosowania do Postępu Naukowo-Technicznego utworzony zgodnie z art. 16 dyrektywy 2009/147/WE, jeżeli jest to niezbędne do osiągnięcia celu ochrony;

- (iv) do 100 % kwalifikowalnych kosztów dla projektów, o których mowa w art. 18 lit. f).

2. Warunki kwalifikowalności kosztów określa art. 126 rozporządzenia (UE, Euratom) nr 966/2012. Koszty takie muszą obejmować VAT i koszty pracownicze.

W ocenie śródkresowej i ocenie ex post programu LIFE Komisja dokona przeglądu zwrotów VAT dla każdego państwa członkowskiego, o jakie wystąpili beneficjenci programu LIFE na etapie płatności końcowej.

3. Koszty dotyczące nabycia gruntów uznaje się za kwalifikujące się do finansowania unijnego dla projektów wymienionych w art. 18 pod warunkiem, że:

- a) nabycie przyczyni się do poprawy, zachowania i odtworzenia integralności sieci „Natura 2000” ustanowionej na mocy art. 3 dyrektywy 92/43/EWG, między innymi dzięki poprawie łączności przez tworzenie korytarzy, przejść lub innych elementów zielonej infrastruktury;
- b) nabycie gruntów jest jedynym lub najbardziej efektywnym pod względem kosztów sposobem osiągnięcia pożądanego rezultatu w zakresie ochrony przyrody;
- c) nabywany grunt jest długookresowo przeznaczony na wykorzystanie w sposób zgodny z celami określonymi w art. 11, 14 lub 15; a także
- d) dane państwo członkowskie, w drodze przeniesienia lub w inny sposób, zapewnia długookresowe wyłączone przeznaczenie takich gruntów na cele związane z ochroną przyrody.

#### Artykuł 21

### Dotacje operacyjne

1. Dotacje operacyjne wspierają niektóre wydatki operacyjne i administracyjne ponoszone przez podmioty niekomercyjne realizujące cel leżący w ogólnym interesie unijnym, prowadzące działalność przede wszystkim w dziedzinie działań na rzecz środowiska lub klimatu, a także zaangażowane w rozwój, realizację i egzekwowanie unijnej polityki i przepisów prawnych.

2. Maksymalny poziom unijnego współfinansowania dla dotacji operacyjnych wymienionych w ust. 1 wynosi 70 % kwalifikowanych kosztów.

#### Artykuł 22

##### Inne rodzaje działań

Program LIFE może finansować działania realizowane przez Komisję w celu wsparcia opracowywania, realizacji i włączenia do głównego nurtu unijnych strategii politycznych i przepisów dotyczących środowiska i klimatu, aby umożliwić osiągnięcie ogólnych celów wymienionych w art. 3. Takie działania mogą obejmować:

- a) informację i komunikację, w tym kampanie zwiększające poziom świadomości. Zasoby finansowe przeznaczone na działania komunikacyjne na podstawie niniejszego rozporządzenia powinny także obejmować komunikację wewnętrzną dotyczącą priorytetów polityki Unii, a także stanu wdrożenia i transpozycji wszystkich istotnych unijnych przepisów dotyczących środowiska i klimatu.
- b) badania, ankiety, modelowanie i opracowywanie scenariuszy;
- c) przygotowanie, realizację, monitorowanie, kontrolę i ocenę projektów, polityk, programów i przepisów prawnych;
- d) warsztaty, konferencje i spotkania;
- e) sieci kontaktów oraz platformy poświęcone najlepszym praktykom;
- f) wszelkie inne działania konieczne do osiągnięcia celów ogólnych, o których mowa w art. 3.

#### Artykuł 23

##### Beneficjenci

Program LIFE może finansować podmioty publiczne i prywatne.

Aby zapewnić widoczność programu LIFE, beneficjenci publikują informacje na temat programu realizowanego w ramach LIFE oraz wyniki swoich projektów podając każdorazowo informację o otrzymanym wsparciu unijnym. Logo programu LIFE, przedstawione w załączniku II, należy wykorzystywać we wszystkich działaniach komunikacyjnych i umieszczać na tablicach informacyjnych w strategicznych miejscach widocznych dla wszystkich. Wszelkie dobra trwałe nabyte w ramach programu LIFE muszą być opatrzone logo programu LIFE, z wyjątkiem przypadków wymienionych przez Komisję.

## ROZDZIAŁ 2

### Przepisy wykonawcze

#### Artykuł 24

##### Wieloletnie programy prac

1. Komisja przyjmuje wieloletnie programy prac dla programu LIFE w drodze aktów wykonawczych. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 30 ust. 2.

Czas trwania pierwszego wieloletniego programu prac wynosi cztery lata, a czas trwania drugiego wieloletniego programu prac wynosi trzy lata.

2. Każdy wieloletni program prac określa w zależności od ogólnych celów wymienionych w art. 3:

- a) podział środków pomiędzy obszary priorytetowe i pomiędzy poszczególne rodzaje finansowania w ramach każdego podprogramu zgodnie z art. 9 ust. 3 i art. 17 ust. 4 i 5. Nie można dokonywać dalszych wstępnych przydziałów na dotacje na działania w ramach projektów między poszczególnymi obszarami priorytetowymi lub w ramach danego obszaru, z wyjątkiem projektów dotyczących pomocy technicznej oraz projektów na rzecz budowania potencjału;
- b) tematykę projektów służących wdrożeniu priorytetów tematycznych określonych w załączniku III dla projektów, które mają być finansowane w okresie objętym wieloletnim programem prac;
- c) wyniki jakościowe i ilościowe, wskaźniki i cele dla każdego obszaru priorytetowego i rodzaju projektów na okres objęty wieloletnim programem prac zgodnie ze wskaźnikami wyników wymienionymi w art. 3 ust. 3 oraz ze szczegółowymi celami określonymi dla każdego obszaru priorytetowego w art. 10, 11, 12, 14, 15 i 16;
- d) techniczną metodologię procedury wyboru projektów oraz kryteria wyboru i przyznawania dotacji zgodnie z art. 2 i 19 niniejszego rozporządzenia i z odnośnymi przepisami rozporządzenia (UE, Euratom) nr 966/2012;
- e) orientacyjne terminy publikowania zaproszeń do składania wniosków na okres objęty wieloletnim programem prac.

3. W ramach wieloletnich programów prac Komisja publikuje coroczne zaproszenia do składania wniosków dotyczących obszarów priorytetowych wymienionych w art. 9 ust. 1 i art. 13. Komisja zapewnia, aby niewykorzystane środki w ramach danego zaproszenia do składania wniosków zostały rozdzielone między różne rodzaje projektów, o których mowa w art. 18.



4. Komisja dokonuje, w drodze aktu wykonawczego, przeglądu wieloletniego programu prac najpóźniej przy sporządzeniu śródkresowej oceny programu LIFE. Ten akt wykonawczy przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 30 ust. 2.

#### Artykuł 25

##### Metody wykonywania

Komisja realizuje działania na rzecz osiągnięcia ogólnych celów wymienionych w art. 3 niniejszego rozporządzenia zgodnie z metodami wykonywania budżetu określonymi w art. 58 rozporządzenia (UE, Euratom) nr 966/2012, w szczególności bezpośredniego lub pośredniego zarządzania przez Komisję w sposób scentralizowany lub zarządzania wspólnie z organizacjami międzynarodowymi.

#### Artykuł 26

##### Pomoc administracyjna i techniczna

Ze środków finansowych przyznanych na realizację programu LIFE można również pokrywać konieczne wydatki związane z działaniami przygotowawczymi, monitorowaniem, kontrolą, audytami, komunikacją i oceną, które są bezpośrednio wymagane do zarządzania programem LIFE i osiągnięcia jego ogólnych celów określonych w art. 3.

Regularnie i we współpracy z krajowymi punktami kontaktowymi LIFE Komisja organizuje seminaria i warsztaty, publikuje wykazy projektów finansowanych w ramach programu LIFE lub podejmuje inne działania służące ułatwianiu wymiany doświadczeń, wiedzy i najlepszych praktyk w zakresie wszystkich projektów, a także powielaniu i przekazywaniu wyników projektów w całej Unii. W tym celu Komisja podejmuje działania na rzecz upowszechniania wyników projektów wśród beneficjentów programu LIFE i innych podmiotów, ze szczególnym uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, państw członkowskich o niskim poziomie wykorzystania środków LIFE, oraz ułatwia komunikację i współpracę między beneficjentami zakończonych lub realizowanych projektów a beneficjentami nowych projektów, wnioskodawcami lub zainteresowanymi podmiotami w tej samej dziedzinie.

Komisja organizuje również specjalne seminaria, warsztaty lub, w stosownych przypadkach, inne rodzaje działań co najmniej raz na dwa lata, aby ułatwić wymianę doświadczeń, wiedzy i najlepszych praktyk w zakresie opracowania, przygotowania i realizacji projektów zintegrowanych, a także w zakresie skuteczności pomocy udzielonej w ramach projektów dotyczących pomocy technicznej. W działania te są zaangażowane krajowe lub regionalne organy administracji zarządzające innymi środkami Unii oraz inne właściwe zainteresowane podmioty.

#### Artykuł 27

##### Monitorowanie i ocena

1. Komisja regularnie monitoruje i składa sprawozdania na temat realizacji programu LIFE i jego podprogramów, w tym kwoty wydatków dotyczących klimatu i wydatków dotyczących różnorodności biologicznej. Komisja dokonuje również oceny synergii pomiędzy programem LIFE i innymi uzupełniającymi

unijnymi programami, a w szczególności pomiędzy podprogramami programu LIFE. Komisja oblicza indykatorywne alokacje krajowe, zgodnie z kryteriami określonymi w załączniku I, na okres drugiego wieloletniego programu prac wyłącznie dla celów analizy porównawczej wyników państw członkowskich.

2. Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów następujące sprawozdania:

a) nie później niż dnia 30 czerwca 2017 r. – sprawozdanie z zewnętrznej i niezależnej oceny śródkresowej programu LIFE (i jego podprogramów), w tym aspektów jakościowych i ilościowych jego wdrożenia, kwoty wydatków dotyczących klimatu i wydatków dotyczących różnorodności biologicznej, zakresu, w jakim osiągnięto synergie pomiędzy celami, jak również uzupełniania się z innymi właściwymi programami unijnymi, osiągnięcia celów wszystkich środków (jeśli to możliwe, na poziomie wyników i wpływów), skuteczności wykorzystania zasobów i unijnej wartości dodanej programu, pod kątem decyzji o odnowieniu, zmianie lub wstrzymaniu środków. To sprawozdanie z oceny śródkresowej obejmuje również ilościową i jakościową analizę wkładu programu LIFE w zachowanie stanu siedlisk i gatunków wymienionych w dyrektywach 92/43/EWG i 2009/147/WE. W ocenie uwzględnia się ponadto możliwość uproszczenia, wewnętrznej i zewnętrznej spójność programu, dalszą adekwatność wszystkich celów, a także wkład środków z programu LIFE w osiągnięcie celów i zadań strategii „Europa 2020” i w zrównoważony rozwój. Bierze ona pod uwagę wyniki oceny długoterminowego wpływu programów LIFE+. Do sprawozdania śródkresowego załączane są uwagi Komisji, dotyczące między innymi sposobu uwzględnienia wyników oceny śródkresowej przy realizacji programu LIFE oraz w szczególności zakresu, w jakim należy zmienić priorytety tematyczne określone w załączniku III.

Sprawozdanie z oceny śródkresowej zawiera lub jest uzupełnione o szczegółową analizę zakresu i jakości popytu na projekty zintegrowane, ich planowania oraz realizacji. Należy zwrócić szczególną uwagę na faktyczne lub spodziewane osiągnięcia projektów zintegrowanych w zwiększaniu wykorzystania innych unijnych funduszy, uwzględniając w szczególności korzyści wynikające ze zwiększonej spójności z innymi unijnymi instrumentami finansowymi, poziom zaangażowania zainteresowanych podmiotów oraz zakres, w jakim poprzednie projekty w ramach programu LIFE+ były lub miały być objęte projektami zintegrowanymi;

b) nie później niż dnia 31 grudnia 2023 r. – sprawozdanie z zewnętrznej i niezależnej oceny ex post obejmujące realizację i wyniki programu LIFE i jego podprogramów, w tym kwotę wydatków związanych z klimatem i wydatków związanych z różnorodnością biologiczną, zakres, w jakim program LIFE jako całość i każdy z jego podprogramów osiągnął swoje cele, zakres, w jakim osiągnięto synergie pomiędzy poszczególnymi celami, oraz wkład programu

LIFE w osiągnięciu celów i zadań strategii „Europa 2020”. Sprawozdanie z oceny ex post uwzględni również ocenę zakresu, w jakim cele w dziedzinie środowiska i klimatu zostały włączone do innych strategii politycznych Unii oraz w możliwym stopniu ocenę korzyści gospodarczych uzyskanych dzięki programowi LIFE, a także jego wpływu i wartości dodanej dla włączonej w projekt społeczności.

3. Komisja podaje do wiadomości publicznej wyniki ocen dokonanych zgodnie z niniejszym artykułem.

#### Artykuł 28

### Ochrona interesów finansowych Unii

1. Komisja przyjmuje odpowiednie środki zapewniające, w trakcie realizacji działań finansowanych na podstawie niniejszego rozporządzenia, ochronę interesów finansowych Unii przez stosowanie środków zapobiegania nadużyciom finansowym, korupcji i innym nielegalnym działaniom, przez skuteczne kontrole oraz, w razie wykrycia nieprawidłowości, przez odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych, a także, w stosownych przypadkach, przez skuteczne, proporcjonalne i odstraszające kary administracyjne i finansowe.

2. Komisja lub jej przedstawiciele oraz Trybunał Obrachunkowy są uprawnieni do przeprowadzenia audytu, na podstawie dokumentacji i kontroli na miejscu, wobec wszystkich beneficjentów, wykonawców i podwykonawców, którzy otrzymują unijne środki w ramach programu LIFE.

Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) może przeprowadzać kontrole i inspekcje na miejscu u podmiotów gospodarczych, których takie finansowanie bezpośrednio lub pośrednio dotyczy, zgodnie z procedurami określonymi w rozporządzeniu Rady (Euratom, WE) nr 2185/96<sup>(1)</sup>, w celu ustalenia, czy miały miejsce nadużycie finansowe, korupcja lub jakiegokolwiek inne nielegalne działanie naruszające interesy finansowe Unii, w związku z umową o udzielenie dotacji, decyzją o udzieleniu dotacji lub zamówieniem dotyczącym finansowania przez Unię.

Bez uszczerbku dla przepisów akapitu pierwszego i drugiego, umowy o współpracy z państwami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi, umowy o udzielenie dotacji, decyzje o udzieleniu dotacji i zamówienia wynikające z wdrożenia niniejszego rozporządzenia wyraźnie upoważniają Komisję, Trybunał Obrachunkowy i OLAF do prowadzenia takich audytów, kontroli i inspekcji na miejscu.

3. Beneficjenci funduszy unijnych zachowują do dyspozycji Komisji, przez okres pięciu lat od dnia ostatniej płatności związanej z projektem, wszystkie dokumenty dotyczące wydatków poniesionych z tytułu tego projektu.

<sup>(1)</sup> Rozporządzenie Rady (Euratom, WE) nr 2185/96 z dnia 11 listopada 1996 r. w sprawie kontroli na miejscu oraz inspekcji przeprowadzanych przez Komisję w celu ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich przed nadużyciami finansowymi i innymi nieprawidłowościami (Dz. U. L 292 z 15.11.1996, s. 2).

#### TYTUŁ IV

### PRZEPISY KOŃCOWE

#### Artykuł 29

### Wykonanie przekazania

1. Powierzenie Komisji uprawnień do przyjęcia aktów delegowanych podlega warunkom określonym w niniejszym artykule.

2. Uprawnienia do przyjęcia aktów delegowanych, o których mowa w art. 3 ust. 3 oraz art. 9 ust. 2 i 4, powierza się Komisji na okres siedmiu lat począwszy od dnia 23 grudnia 2013 r..

3. Przekazanie uprawnień, o którym mowa w art. 3 ust. 3 oraz art. 9 ust. 2 i 4, może zostać w dowolnym momencie odwołane przez Parlament Europejski lub Radę. Decyzja o odwołaniu kończy przekazanie określonych w niej uprawnień. Decyzja o odwołaniu staje się skuteczna od następnego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* lub w określonym w tej decyzji późniejszym terminie. Nie wpływa ona na ważność jakichkolwiek już obowiązujących aktów delegowanych.

4. Niezwłocznie po przyjęciu aktu delegowanego Komisja przekazuje go równocześnie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

5. Akt delegowany przyjęty na podstawie art. 3 ust. 3 oraz art. 9 ust. 2 i 4 wchodzi w życie tylko jeśli Parlament Europejski albo Rada nie wyraziły sprzeciwu w terminie dwóch miesięcy od przekazania tego aktu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie lub jeśli przed upływem tego terminu zarówno Parlament Europejski, jak i Rada poinformowały Komisję, że nie wniosą sprzeciwu. Termin ten przedłuża się o dwa miesiące z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

#### Artykuł 30

### Procedura komitetowa

1. Komisję wspomaga komitet ds. programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE. Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

W przypadku gdy komitet nie wyda żadnej opinii, Komisja nie przyjmuje projektu aktu wykonawczego i stosuje się art. 5 ust. 4 akapit trzeci rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

#### Artykuł 31

### Uchylenie

Rozporządzenie (WE) nr 614/2007 zostaje uchylone ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2014 r.

Odniesienia do uchylonego rozporządzenia traktuje się jako odniesienia do niniejszego rozporządzenia.

**Artykuł 32****Środki przejściowe**

1. Niezależnie od art. 31 akapit pierwszy działania rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2014 r. zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 614/2007 podlegają temu rozporządzeniu do czasu zakończenia ich realizacji i muszą być zgodne z jego przepisami technicznymi. Komitet, o którym mowa w art. 30 ust. 1 niniejszego rozporządzenia, zastępuje komitet, o którym mowa w art. 13 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 614/2007 od 23 grudnia 2013 r..

2. Środki finansowe przydzielone na program LIFE mogą być również wykorzystane do pokrycia wydatków związanych z pomocą techniczną i administracyjną, w tym z jakimkolwiek obowiązkowym monitorowaniem, komunikacją i oceną, wymaganymi zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 614/2007 po jego wygaśnięciu, tak aby zapewnić przejście pomiędzy środkami przyjętymi zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 614/2007 i programem LIFE.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Sporządzono w Strasburgu dnia 11 grudnia 2013 r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego

M. SCHULZ

Przewodniczący

3. Kwoty potrzebne w ramach koperty finansowej na zapewnienie działań dotyczących monitorowania, komunikacji i audytu w okresie po dniu 31 grudnia 2020 r. zostaną uznane za potwierdzone pod warunkiem, że będą zgodne z ramami finansowymi obowiązującymi od dnia 1 stycznia 2021 r.

4. Zgodnie z art. 21 rozporządzenia (UE, Euratom) nr 966/2012 środki odpowiadające dochodom przeznaczonym na określony cel i pochodzące ze zwrotów kwot nienależnie wypłaconych w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr 614/2007 są przeznaczone na finansowanie programu LIFE.

**Artykuł 33****Wejście w życie**

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie trzeciego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie stosuje się od dnia 1 stycznia 2014 r.

W imieniu Rady

V. LEŠKEVIČIUS

Przewodniczący

## ZAŁĄCZNIK I

**Kryteria określania orientacyjnych przydziałów krajowych na projekty inne niż projekty zintegrowane, objęte wnioskiem złożonym w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska**

Zgodnie z zasadą solidarności i współodpowiedzialności Komisja rozdziela środki między wszystkie państwa członkowskie na okres programowania LIFE, o którym mowa w art. 1, na projekty inne niż projekty zintegrowane, w oparciu o następujące kryteria:

## a) liczba ludności

- (i) całkowita liczba mieszkańców każdego z państw członkowskich (współczynnik 50 %); oraz
- (ii) gęstość zaludnienia w każdym państwie członkowskim, do maksymalnej wysokości dwukrotnej średniej gęstości zaludnienia w Unii (współczynnik 5 %);

## b) przyroda i różnorodność biologiczna

- (i) całkowita powierzchnia obszarów „Natura 2000” państwa członkowskiego wyrażona jako odsetek całkowitej powierzchni „Natura 2000” (współczynnik 25 %); oraz
  - (ii) odsetek powierzchni państwa członkowskiego objęty siecią „Natura 2000” (współczynnik 20 %).
-

ZAŁĄCZNIK II

**Logo programu LIFE**



—

## ZAŁĄCZNIK III

**Priorytety tematyczne podprogramu działań na rzecz środowiska, o których mowa w art. 9**

- A. Obszar priorytetowy „Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami”
- a) priorytety tematyczne dotyczące wody, w tym środowiska morskiego: działania na rzecz wdrożenia szczegółowych celów dotyczących wody określone w planie działania na rzecz zasobooszczędnej Europy i w 7. programie działań w zakresie środowiska, w szczególności:
- (i) podejścia zintegrowane na rzecz wdrożenia dyrektywy 2000/60/WE;
  - (ii) działania na rzecz wdrożenia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2007/60/WE <sup>(1)</sup>;
  - (iii) działania na rzecz wdrożenia programu środków przewidzianych w dyrektywie 2008/56/WE w celu osiągnięcia dobrego stanu środowiskowego wód morskich;
  - (iv) działania na rzecz zapewnienia bezpiecznego i wydajnego wykorzystania zasobów wodnych, poprawy ilościowego zarządzania wodą, zachowania wysokiej jakości wody oraz zapobiegania niewłaściwemu korzystaniu z zasobów wodnych i pogorszeniu ich stanu;
- b) priorytety tematyczne dotyczące odpadów: działania na rzecz wdrożenia szczegółowych celów dotyczących odpadów, określone w planie działania na rzecz zasobooszczędnej Europy i w 7. programie działań w zakresie środowiska, w szczególności:
- (i) zintegrowane podejścia do wdrażania planów i programów dotyczących odpadów;
  - (ii) działania na rzecz wdrożenia i rozwoju prawa Unii w dziedzinie odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem pierwszych stopni unijnej hierarchii sposobów postępowania z odpadami (zapobieganie, przygotowanie do ponownego użycia i recykling);
  - (iii) działania na rzecz efektywnego gospodarowania zasobami i dotyczące wpływu cyklu życia produktów, modeli konsumpcji i dematerializacji gospodarki;
- c) priorytety tematyczne dotyczące efektywnego gospodarowania zasobami, w tym glebą i lasami, oraz ekologicznej i obiegowej gospodarki: działania na rzecz wdrożenia planu działania na rzecz zasobooszczędnej Europy i 7. programu działań w zakresie środowiska, nieobjęte innymi priorytetami tematycznymi, o których mowa w załączniku, w szczególności:
- (i) działania na rzecz symbiozy przemysłowej i transferu wiedzy, rozwoju nowych modeli przejścia na gospodarkę ekologiczną i obiegową;
  - (ii) działania na rzecz strategii tematycznej dotyczącej gleby (komunikat Komisji z dnia 22 września 2006 r. zatytułowany „Strategia tematyczna w dziedzinie ochrony gleby”), ze szczególnym uwzględnieniem łagodzenia i kompensacji zasklepienia gleby oraz poprawy gospodarki gruntami;
  - (iii) działania na rzecz leśnych systemów monitorowania i informacji oraz zapobiegania pożarom lasów;
- d) priorytety tematyczne w dziedzinie środowiska i zdrowia, w tym chemikaliów i hałasu: działania pomocnicze na rzecz wdrożenia szczegółowych celów dotyczących środowiska i zdrowia określonych w 7. programie działań w zakresie środowiska, w szczególności:
- (i) działania pomocnicze na rzecz wdrożenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1907/2006 <sup>(2)</sup> (REACH) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 <sup>(3)</sup> (rozporządzenie w sprawie produktów biobójczych) w celu zapewnienia bezpieczniejszego, bardziej zrównoważonego lub oszczędniejszego stosowania chemikaliów (w tym nanomateriałów);

<sup>(1)</sup> Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz.U. L 288 z 6.11.2007, s. 27)

<sup>(2)</sup> Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywę Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz.U. L 396 z 30.12.2006, s. 27)

<sup>(3)</sup> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych (Dz.U. L 167 z 27.6.2012, s. 1)

- (ii) działania pomocnicze ułatwiające wdrożenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/49/WE <sup>(1)</sup> (dyrektywa w sprawie hałasu) w celu osiągnięcia takich poziomów hałasu, które nie powodują poważnych negatywnych skutków ani nie stanowią zagrożenia dla zdrowia człowieka;
  - (iii) działania pomocnicze służące uniknięciu poważnych awarii, w szczególności poprzez ułatwienie wdrożenia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE <sup>(2)</sup> (dyrektywa Seveso III);
- e) priorytety tematyczne dotyczące jakości powietrza i emisji, w tym środowiska miejskiego: działania pomocnicze na rzecz wdrożenia szczegółowych celów dotyczących powietrza i emisji określonych w planie działania na rzecz zasobooszczędnej Europy i w 7. programie działań w zakresie środowiska, w szczególności:
- (i) podejścia zintegrowane w odniesieniu do wdrożenia przepisów dotyczących jakości powietrza;
  - (ii) działania pomocnicze mające na celu zapewnienie zgodności z normami Unii dotyczącymi jakości powietrza i związanymi z nimi normami emisji, w tym z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/81/WE <sup>(3)</sup> (dyrektywa w sprawie krajowych poziomów emisji);
  - (iii) działania pomocnicze na rzecz lepszego wdrożenia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE <sup>(4)</sup> (dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych), ze szczególnym uwzględnieniem poprawy procesu definiowania i wdrażania najlepszych dostępnych praktyk, zapewniające łatwy dostęp społeczeństwa do informacji i zwiększające wkład dyrektywy w sprawie emisji przemysłowych w innowacje.

B. Obszar priorytetowy „Przyroda i różnorodność biologiczna”:

- a) priorytety tematyczne dotyczące przyrody: działania na rzecz wdrożenia dyrektyw 92/43/EWG i 2009/147/WE, w szczególności:
- (i) działania mające na celu poprawę zachowania stanu siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków morskich oraz gatunków ptaków, będących przedmiotem zainteresowania Unii;
  - (ii) działania wspierające seminaria biogeograficzne sieci „Natura 2000”;
  - (iii) podejścia zintegrowane w odniesieniu do realizacji priorytetowych ram działań;
- b) priorytety tematyczne dotyczące różnorodności biologicznej: działania na rzecz wdrożenia unijnej strategii na rzecz różnorodności biologicznej do 2020 r., w szczególności:
- (i) działania mające przyczynić się do osiągnięcia celu 2;
  - (ii) działania mające przyczynić się do osiągnięcia celu 3, 4 i 5.

C. Priorytetowy obszar „Zarządzanie w zakresie środowiska i informowanie”

- a) kampanie informacyjne, komunikacyjne i zwiększające poziom świadomości zgodnie z priorytetami 7. programu działań w zakresie środowiska;
- b) działania wspierające skuteczny proces kontroli, a także środki wspierania zgodności w odniesieniu do przepisów Unii w dziedzinie środowiska, oraz wsparcie systemów i narzędzi informacyjnych dotyczących wdrażania prawa Unii w dziedzinie środowiska.

---

<sup>(1)</sup> Dyrektywa 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnosząca się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku (Dz.U. L 189 z 18.7.2002, s. 12)

<sup>(2)</sup> Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi, zmieniająca, a następnie uchylająca dyrektywę Rady 96/82/WE (Dz.U. L 197 z 24.7.2012, s. 1)

<sup>(3)</sup> Dyrektywa 2001/81/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2001 r. w sprawie krajowych poziomów emisji dla niektórych rodzajów zanieczyszczenia (Dz.U. L 309 z 27.11.2001, s. 22)

<sup>(4)</sup> Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) (Dz.U. L 334 z 17.12.2010, s. 17)

## Oświadczenia Komisji

### **Maksymalna kwota, jaką może otrzymać jeden projekt zintegrowany**

Komisja przywiązuje bardzo dużą wagę do zapewnienia proporcjonalnego rozdzielania funduszy na projekty zintegrowane w celu sfinansowania możliwie jak największej ich liczby i zagwarantowania zrównoważonego rozłożenia projektów zintegrowanych we wszystkich państwach członkowskich. W związku z tym przy omawianiu projektu programu prac z członkami Komitetu LIFE Komisja zaproponuje maksymalną kwotę, jaką może otrzymać jeden projekt zintegrowany. Propozycja ta zostanie przedłożona w ramach metodologii wyboru projektów, która ma zostać przyjęta jako część wieloletniego programu prac.

### **Sytuacja w zakresie finansowania różnorodności biologicznej w krajach i terytoriach zamorskich**

Komisja przywiązuje bardzo dużą wagę do ochrony środowiska i różnorodności biologicznej w krajach i terytoriach zamorskich, o czym świadczy wniosek w sprawie decyzji o stowarzyszeniu zamorskim, uwzględniający te sektory w obszarach współpracy między Unią Europejską a krajami i terytoriami zamorskimi oraz przedstawiający różne działania, które mogą kwalifikować się do finansowania w tym zakresie przez Unię Europejską.

Działanie przygotowawcze BEST było inicjatywą uwieńczoną sukcesem, która została wykorzystana przez kraje i terytoria zamorskie, co przyniosło widoczne rezultaty w zakresie różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych. W związku z tym, że inicjatywa BEST zmierza ku końcowi, Komisja skłania się ku jej kontynuacji w ramach jednego z nowych instrumentów, a mianowicie programu zapewniania globalnych dóbr publicznych i reagowania na wyzwania o skali światowej w ramach Instrumentu Finansowania Współpracy na rzecz Rozwoju.

Ta szczególna możliwość finansowania różnorodności biologicznej w krajach i terytoriach zamorskich zostanie uzupełniona możliwościami, jakie stwarza art. 6 programu LIFE na lata 2014-2020.

---